

AXENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural:
Europa inviste no rural

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE AGRICULTURA, PESCA
Y ALIMENTACIÓN

PROXECTO DE ORDENACIÓN PRODUCTIVA

PARA A POSTA EN VALOR DE TERREOS: ALDEA MODELO DE CORTEGAZAS [TERMO MUNICIPAL DE AVIÓN]

AXENCIA GALEGA DE DESENVOLVEMENTO RURAL
CONSELLERÍA DO MEDIO RURAL
Lugar da Barcia 56, Laraño
15897 Santiago de Compostela
T. + 34 981 547 354
infoagader@xunta.gal
agader.xunta.gal

ABRIL 2023

ÍNDICE

1. ANTECEDENTES.....	1
2. AXENTES PARTICIPANTES	4
3. DESCRICIÓN E LOCALIZACIÓN DO ÁMBITO.....	5
3.1. DELIMITACIÓN DO PERÍMETRO DE ACTUACIÓN	7
4. XUSTIFICACIÓN DA ELECCIÓN COMO ALDEA MODELO	9
4.1. OPORTUNIDADES IDENTIFICADAS PARA A POSTA EN PRODUCCIÓN	9
4.2. DIFICULTADES PARA A POSTA EN PRODUCCIÓN	9
5. CARACTERIZACIÓN SOCIOECONÓMICA.....	10
5.1. POBOACIÓN.....	10
5.2. ACTIVIDADE ECONÓMICA LOCAL.....	13
5.3. ANÁLISE SOCIOECONÓMICA	14
6. CARACTERIZACIÓN CLIMÁTICA	15
7. ANÁLISE DA ZONA DE ACTUACIÓN.....	22
7.1. ANÁLISE SIMPLIFICADA.....	22
7.2. MAPA FORESTAL	23
7.3. MAPA DE CULTIVOS E APROVEITAMENTOS.....	25
7.4. CLASIFICACIÓN URBANÍSTICA DOS TERREOS.....	26
7.5. CAPACIDADE PRODUTIVA DOS TERREOS.....	28
7.6. CARACTERIZACIÓN FÍSICA DOS TERREOS	32
7.7. CARACTERIZACIÓN DA PROPIEDAD DOS TERREOS	36
7.8. DEFINICIÓN DE USOS	37
7.9. ANÁLISE HISTÓRICA.....	39
7.10. ESTADO ACTUAL.....	43
7.11. CARACTERIZACIÓN VISUAL DA SITUACIÓN ACTUAL	45
8. CARACTERIZACIÓN DA ZONA DE PROTECCIÓN PATRIMONIAL.....	48
9. CARACTERIZACIÓN DA ZONA DE PROTECCIÓN HIDROGRÁFICA.....	51
10. ORDENACIÓN PRODUTIVA DOS TERREOS	53
10.1. CARACTERIZACIÓN DOS TIPOS DE CULTIVO ANALIZADOS	53
11. SISTEMA DE XESTIÓN DE TERRAS	58
11.1. PARCELAS OBXECTO DE ACTUACIÓN	58
11.2. PREZO MÍNIMO DE ARRENDAMENTO	58
11.3. DURACIÓN DO ARRENDAMENTO.....	59
12. OBRAS E INFRAESTRUCTURAS NECESARIAS PARA A POSTA EN PRODUCCIÓN DAS ACTIVIDADES A DESENVOLVER NA ALDEA MODELO	60

ÍNDICE IMAXES

Imaxe 1: Localización da Comarca de O Ribeiro. Fonte: Wikipedia	5
Imaxe 2: Localización da Aldea Modelo no concello de Avión.	6
Imaxe 3: Perímetro da Aldea Modelo de Cortegazas sobre ortofoto de 2020.....	7
Imaxe 4: Perímetro da aldea modelo a vista de <i>dron</i> (Febreiro de 2022).	8
Imaxe 5: Vista xeral da aldea modelo de Cortegazas.	9
Imaxe 6: Termos municipais segundo número de habitantes. 1900. Fonte: INE.	10
Imaxe 7: Termos municipais segundo número de habitantes. 2007. Fonte: INE.	10
Imaxe 8: Temperaturas medias anuais (°C).	15
Imaxe 9: Caracterización climática. Mapa das variantes climáticas en Galicia.	17
Imaxe 10: Caracterización climática. Mapa das formacións vexetais potenciais.....	19

Imaxe 11: Clasificación climática segundo Köppen.	20
Imaxe 12: Subrexións fitoclimáticas Allué. <i>Fonte: Bioclimatología de Galicia. Fundación Pedro Barrié de la Maza.</i>	21
Imaxe 13: Afección Patrimonio cultural.	22
Imaxe 14: Afección áreas incendiadas.	23
Imaxe 15: Perímetro da AM sobre o MFE.	25
Imaxe 16: Perímetro da AM sobre o mapa de cultivos e aproveitamentos.	26
Imaxe 17: Lenda do mapa de cultivos e aproveitamentos.	26
Imaxe 18: Perímetro do proxecto sobre o PXOM de Avión.	27
Imaxe 19: Clasificación das terras na zona de actuación no Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia.	29
Imaxe 20: Mapa de usos potenciais da terra de Galicia.	32
Imaxe 21: Distribución de pendentes na zona de actuación.	33
Imaxe 22: Distribución de altitude na zona de actuación.	34
Imaxe 23: Distribución de orientacións na zona de actuación.	35
Imaxe 24: Distribución do tamaño das parcelas na zona de actuación.	36
Imaxe 25: Distribución do número de titulares por parcela na zona de actuación.	37
Imaxe 26: Usos históricos sobre imaxe aérea anos 50.	38
Imaxe 27: Usos actuais da zona do perímetro.	39
Imaxe 28: Imaxe histórica. Voo americano (1956-57).	40
Imaxe 29: Imaxe histórica. PNOA 2003.	40
Imaxe 30: Imaxe histórica. PNOA 2008.	41
Imaxe 31: Imaxe histórica. PNOA 2010.	41
Imaxe 32: Imaxe histórica. PNOA 2014.	42
Imaxe 33: Imaxe histórica. PNOA 2017.	42
Imaxe 34: Imaxe histórica. PNOA 2020.	43
Imaxe 35: Usos do perímetro segundo SIXPAC	44
Imaxe 36: Clasificación do estado actual identificado no traballo de campo da zona de estudo.	45
Imaxe 37: Contorno de protección dos elementos catalogados do patrimonio cultural.	49
Imaxe 38: Zonas afección hidrográfica.	52
Imaxe 39: Actividade principal proposta.	54
Imaxe 40: Actividade secundaria proposta.	56

ÍNDICE TÁBOAS

Táboa 1: Evolución da poboación por termos municipais máis poboados. Ourense 1900-2007. Fonte INE.	10
Táboa 2: Termos municipais que gañaron máis poboación. 1900-2001 e 2001-2007. Fonte INE.	11
Táboa 3: Padrón municipal de habitantes. <i>Fonte: IGE, 2021.</i>	11
Táboa 4: Censo de poboación e vivendas. Ano 2001. <i>Fonte INE.</i>	12
Táboa 5: Poboación ocupada por sectores (nº de traballadores de alta na SS). <i>Fonte IGE.</i>	13
Táboa 6: Relación de empresas no concello de Avion. <i>Fonte IGE.</i>	13
Táboa 7: Caracterización climática de Avión. <i>Fonte www.meteogalicia.gal.</i>	16
Táboa 8: Precipitación máxima diaria (mm) por período de retorno T (anos).	17
Táboa 9: Clasificación climática segundo Papadakis.	21
Táboa 10: Datos MFE.	24
Táboa 11: Distribución dos usos segundo o MFE.	25
Táboa 12: Distribución dos usos segundo o mapa de cultivos e aproveitamentos.	26
Táboa 13: Cualidades estruturais da terra no Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia.	28
Táboa 14: Clasificación do réxime hídrico no Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia.	30
Táboa 15: Clasificación da dispoñibilidade de nutrientes no Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia.	30
Táboa 16: Criterios de conversión do Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia á reclasificación en terras con tres usos potenciais de produción agrícola.	32

Táboa 17: Distribución de pendentes na zona de actuación.	33
Táboa 18: Distribución de orientacións na zona de actuación.....	34
Táboa 19: Resume de valores medios para a caracterización de terreos na zona de actuación.	36
Táboa 20: Clasificación da superficie segundo uso Sixpac.	44
Táboa 21: Distribución do estado actual na zona de estudo.	45
Táboa 22: Clasificación dos cultivos analizados.....	56
Táboa 23: Prezos de referencia do Banco de Terras de Galicia.	58

ÍNDICE GRÁFICOS

Gráfico 1: Evolución da poboación no concello de Avión.	11
Gráfico 2: Distribución da poboación en Avión por sexo e rangos de idade.	12
Gráfico 3: Caracterización climática de Avión. <i>www.meteogalicia.gal</i>	16

ANEXOS

ANEXO I. RELACIÓN DE PARCELAS

(Parcelas incluídas no perímetro, parcelas excluídas e as súas causas de exclusión, así como a relación das parcelas das que non foi posible localizar ás súas persoas titulares, o parcelario interior, xunto coa aptitude ou aptitudes produtivas de cada parcela).

ANEXO II. FICHAS ELEMENTOS PATRIMONIAIS A PROTEXER

PLANOS

1. ANTECEDENTES

O abandono de terras agrarias constitúe un fenómeno de importancia crecente na estrutura agraria de Galicia. Segundo diversos autores, a superficie de terras en abandono acada cifras xa semellantes á de terras en cultivo, e o incremento dos abandonos resulta superior ás 50.000 Ha nos últimos 15 anos. Moitas desas terras en situación de abandono presentan boas ou moi boas condicións agronómicas para o cultivo.

Unha derivada desta situación, que a ninguén se lle escapa, é a relación destas condicións de abandono coas dificultades na loita contra os lumes. E resulta paradoxal a coexistencia deste volume de terras de cultivo en abandono coa crecente necesidade das explotacións de acadar incrementos na súa base territorial. Conscientes deste problema, o Goberno de Galicia está disposto a arbitrar medidas para loitar contra o abandono das terras agrarias e, na medida do posible, revertir a situación, achegando novas terras de cultivo ás explotacións para reducir a dependencia de fontes de recursos de orixe exterior.

Nacen polo tanto os instrumentos de recuperación e mobilización de terras agrarias ao abeiro do disposto nos artigos 47 bis e 47 ter da *Lei 6/2011, do 13 de outubro, de mobilidade de terras* entre os que se atopa o programa de aldeas modelo. Este programa defínese como aquel instrumento voluntario de recuperación de terras mediante a realización de actuacións integradas para a recuperación de capacidade agronómica das terras circundantes a núcleos de poboación e asentamentos poboacionais situados no territorio rural galego co fin de promover actividade económica ligada ao sector primario ao mesmo tempo que reduce o risco de incendios forestais.

O concepto de aldea modelo xorde do convenio firmado entre a Consellería do Medio Rural, a Fegamp e a empresa pública SEAGA para a limpeza das franxas de seguridade das aldeas de Galicia. Son aquelas aldeas nas que se implanta o sistema público de limpeza das franxas sempre que haxa o compromiso dos propietarios da implantación de actividade agro gandeira nestas franxas.

Este convenio, firmado en agosto do ano 2018, ten como obxecto principal a implantación dun sistema público de limpeza das faixas, no que a limpeza se leva a cabo pola empresa pública SEAGA.

Coa aprobación da *Lei 11/2021, do 14 de maio, de recuperación da terra agraria de Galicia*; desenvólvense os procedementos de mobilización da terra agroforestal, previamente recollidos nalgunhas das disposicións da *Lei 6/2011, do 13 de outubro, de mobilidade de terras*, que quedou derogada coa entrada en vigor desta lei.

No que se refire aos instrumentos para a mobilización de terras, a lei reforza o papel do Banco de Terras como instrumento público de intermediación na mobilización da terra agraria, reducindo así trámites administrativos, impulsando a súa axilización e converténdoo na figura fundamental para o desenvolvemento dos novos instrumentos de recuperación da terra agraria; establecendo dentro das súas competencias a de deseñar, programar e executar as medidas de recuperación e, en xeral, da xestión da terra agroforestal de Galicia a través dos instrumentos previstos na presente lei para tal fin.

Unha aldea modelo é un instrumento voluntario de recuperación de terras mediante a realización de actuacións integradas para a recuperación da capacidade agronómica das terras circundantes a núcleos de poboación e asentamentos poboacionais situados no territorio rural galego, co fin de promover actividade económica ligada ao sector primario ao tempo que reducir o risco de incendios forestais.

As actuacións poderán abranguer todo ou parte do núcleo rural da aldea co obxecto da súa rehabilitación e recuperación arquitectónica e urbanística, con fins residenciais, de interese turístico, de transformación ambiental ou outros análogos que propicien a recuperación demográfica e a mellora da calidade de vida da súa poboación. O procedemento é aberto, require do compromiso das persoas propietarias pero tamén da implicación das alcaldías. O proceso iníciase cunha solicitude por parte do Concello, que debe de contar cun perímetro definido nas inmediacións da aldea en cuestión, abarcando unhas determinadas parcelas cuxos titulares apoiem a iniciativa. Estes titulares deben sumar polo menos o 70% da superficie total involucrada, presentando esta superficie un estado de abandono ou infrautilización de, como mínimo, o 50%. O compromiso que terán que asumir as persoas propietarias é o de cesión ou arrendamento para actividade agro-gandeira durante un período mínimo de cinco anos (debido a que o inicio da recollida das declaracións de adhesión comezou ao abeiro da *lei 6/2011, do 13 de outubro, de mobilidade de terras de Galicia*). Unha vez presentada a solicitude, e logo de recibir un informe técnico favorable por parte do órgano xestor do Banco de Terras de Galicia, será o Consello Reitor da Agader quen declare a Aldea Modelo, a proposta da persoa titular da dirección xeral da Agader, que a continuación será declarada de utilidade pública e interese social dende a Consellería do Medio Rural.

A Aldea Modelo de Cortegazas declarouse por acordo do Consello de Dirección da Axencia Galega de Desenvolvemento Rural (Agader) o 23 de agosto de 2022, CVE v7260QGHE7p1.

Mediante o Decreto 187/2022, do 6 de outubro, declarouse de utilidade pública e interese social a aldea modelo de Cortegazas, no termo municipal de Avión (Ourense) [DOG núm. 211, do 7 de novembro de 2022].

Na declaración de utilidade pública e interese social da Aldea Modelo, autorízase á Axencia Galega de Desenvolvemento Rural para a redacción do proxecto de ordenación produtiva da forma establecida no artigo 113 da *Lei 11/2021, do 14 de maio, de recuperación da terra agraria de Galicia*.

O presente documento, constitúe o Proxecto de Ordenación Produtiva no cal se delimitan os usos produtivos máis idóneos para a explotación das parcelas incluídas na Aldea Modelo, o período mínimo de arrendamento das parcelas, as parcelas adheridas ao proxecto, os cultivos ou aproveitamentos que mellor se adapten á superficie afectada, así como toda aquela información que sexa precisa para a posta en valor dos terreos.

2. AXENTES PARTICIPANTES

A Axencia Galega de Desenvolvemento Rural (Agader), con CIF Q-1500273F, creouse pola disposición adicional sexta da *Lei 5/2000, do 28 de decembro, de medidas fiscais e de réxime orzamentario e administrativo* (DOG núm. 251, do 29 de decembro).

O artigo 6 da *Lei 11/2021, do 14 de maio, de recuperación da terra agraria de Galicia*, dispón que é a axencia pública autonómica, de conformidade coa *Lei 16/2010, do 17 de decembro, de organización e funcionamento da Administración xeral e do sector público autonómico de Galicia*, coa consideración de medio propio e servizo técnico da Comunidade Autónoma de Galicia, que actúa como instrumento básico na promoción e coordinación do desenvolvemento do territorio rural galego, co obxectivo de mellorar as condicións de vida dos seus habitantes e de evitar o seu despoboamento a través, entre outras, das medidas de recuperación da terra agroforestal de Galicia reguladas na *Lei 11/2021, do 14 de maio, de recuperación da terra agraria de Galicia*.

De conformidade co *artigo 8 da Lei 11/2021, do 14 de maio, de recuperación da terra agraria de Galicia*, adscrita á consellaría competente en materia de medio rural, ten personalidade xurídica e patrimonio propios, goza de autonomía administrativa e económica e posúe plena capacidade de obrar, tanto no campo do dereito público como no do dereito privado, para o cumprimento dos seus fins e con suxeición á normativa correspondente. O réxime xurídico interno da Axencia regúlase polo dereito administrativo e o seu réxime xurídico externo rexerase polo dereito privado, agás cando se exerzan potestades administrativas, caso en que se rexerá polo dereito público. Gozará do tratamento fiscal aplicable á Comunidade Autónoma de Galicia.

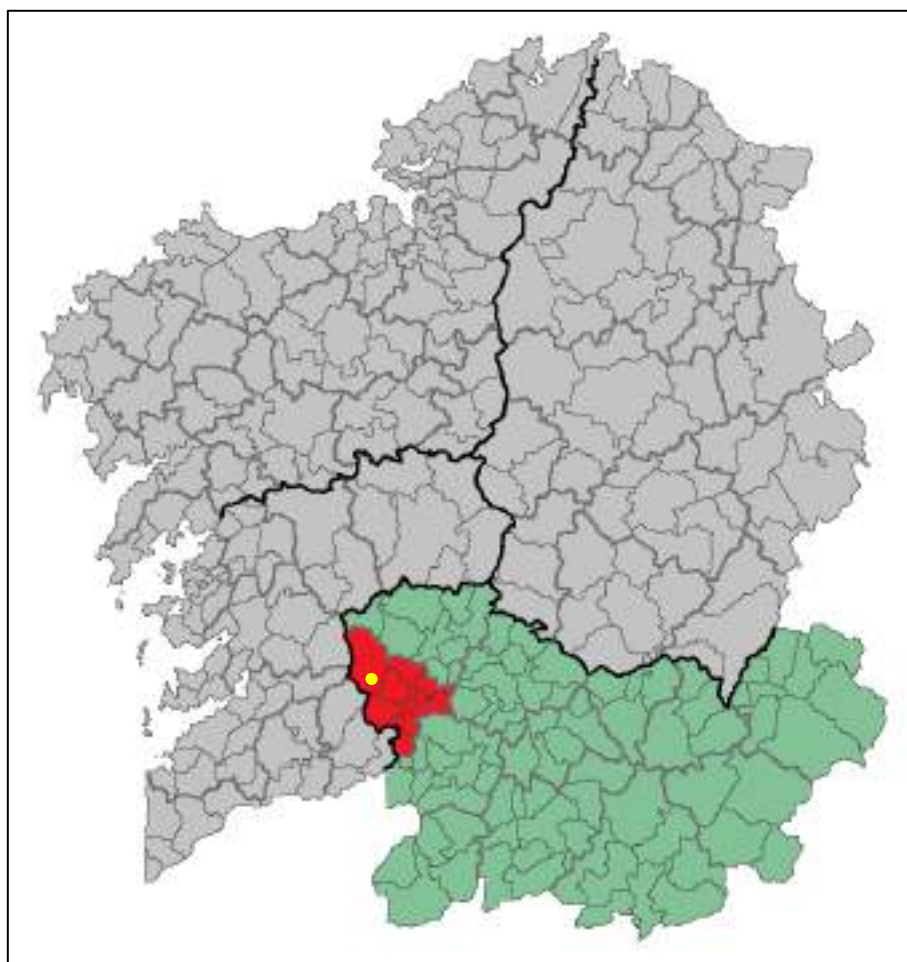

3. DESCRICIÓN E LOCALIZACIÓN DO ÁMBITO

O termo municipal de Avión é un municipio da provincia de Ourense que se atopa enmarcado dentro da comarca de O Ribeiro, localizado entre as serras do Faro e o Suído, onde conflúen os vales dos Ríos Miño, Río Avia, Río Arnoia e Río Barbantiño.

Imaxe 1: Localización da Comarca de O Ribeiro. Fonte: Wikipedia

A comarca de O Ribeiro presenta gran aptitude para a gandería, agricultura, a actividade forestal e cultivo de vide.

O concello de Avión limita ao oeste cos termos municipais de A Lama e Fornelos de Montes e ao sur co termo municipal de Covelo que pertencen a provincia de Pontevedra, o sureste co termo municipal de Carballeda de Avia, o leste con leiro, ao noreste con Boborás e ao norte co concello de Beariz.

O termo municipal de Avión está conformado por 9 parroquias: Abelenda (Santa María), Amiudal (Santiago), Avión (Santos Xusto e Pastor), Baíste (Santa María), Barroso (Santa Eulalia), Córcores (Santa Mariña), Cortegazas (San Antonio), Couso (Santa María), Nieva (Santa María).

O concello ten unha superficie de 123,10 km², o que representa o 1.66% da superficie da provincia, o municipio sitúase entre unha serie de vales e superficies que contrastan cas altas terras circundantes de arredor e está regado por unha densa rede fluvial, con un microclima seco e cálido, pero con humidade durante o período invernal. Rodeado de relevos montañosos e resgardado da influencia oceánica en conxunción coas correntes de aire dominantes, provocan unha importante diferenza térmica entre o día e a noite, o que fai que a zona sexa un marco perfecto para o cultivo da vide.

Imaxe 2: Localización da Aldea Modelo no concello de Avión.

O chans da comarca do Ribeiro caracterízanse por estar englobados en tres tipos principais. A maioría desenvólvense a partir de materiais graníticos, con texturas francos-areosas. Tamén atopamos chans de materiais metamórficos de xistos, e os desenvolvidos a partir de materiais sedimentarios con texturas máis francas. Característico da zona é o "sábrego", granito descomposto, moi abundante na zona. Os chans de cultivo dispoñen dunha profundidade media efectiva que oscila entre 70 e 100 cm. Os seus elevados contidos en area, sobre todo no horizonte superficial, contrastan co escaso contido en arxila, por baixo do 20%. Normalmente son chans de reacción aceda, pobres en materia orgánica e cun contido en calcio que tende a ser baixo.

A zona proposta como aldea modelo atópase no lugar de Cortegazas na parroquia de San Antonio, e abarca unha superficie de aproximadamente 17,88 ha, na contorna do núcleo rural do lugar.

3.1. DELIMITACIÓN DO PERÍMETRO DE ACTUACIÓN

O **perímetro da aldea modelo** é o que figura no documento con código de verificación electrónica (CVE) SHLDhDIBmSW1, verificable en <https://sede.xunta.gal/cve>, sen prexuízo da súa posible modificación segundo o disposto no artigo 112.2.a) da *Lei 11/2021, do 14 de maio, de recuperación da terra agraria de Galicia*.

Imaxe 3: Perímetro da Aldea Modelo de Cortegazas sobre ortofoto de 2020.

Imaxe 4: Perímetro da aldea modelo a vista de *dron* (Febreiro de 2022).

4. XUSTIFICACIÓN DA ELECCIÓN COMO ALDEA MODELO

O lugar de Cortegazas, no concello de Avión, selecciónase como aldea modelo polas seguintes características:

1. Entidade menor de poboación con alto índice de abandono de terreos.
2. Baixa densidade de poboación e cunha media de idade avanzada.
3. Terreos con alto risco de lume forestal.
4. Terreos con alto potencial agroforestal.
5. Zonas con alto valor patrimonial e medioambiental a protexer.
6. Existencia de actividade económica na contorna vinculada á dispoñibilidade de terreos.

4.1. OPORTUNIDADES IDENTIFICADAS PARA A POSTA EN PRODUCCIÓN

Na visita realizada a campo identifícanse as seguintes oportunidades:

1. Alta colaboración por parte do concello.
2. Manifestación de interese en terreos para aproveitamento silvopascícola e/ou plantación de oliveiras/castiñeiros.
3. Zonas de alto valor ecolóxico (masas de frondosas consolidadas).

4.2. DIFICULTADES PARA A POSTA EN PRODUCCIÓN

Na visita realizada a campo identifícanse as seguintes dificultades/debilidades:

1. Alto grao de fragmentación da propiedade. Existencia de muros interiores de delimitación de predios e zonas de grandes formacións rochosas.
2. Falta de vías de comunicación interiores para dar bo acceso aos predios.
3. Aldea con pouca poboación, e pouco aproveitamento dos terreos próximos ás vivendas. Con alto grao de abandono das edificacións.
4. Zonas con alta pendente que dificultan a mecanización dos traballos.
5. Casas en mal estado polo abandono.

Imaxe 5: Vista xeral da aldea modelo de Cortegazas.

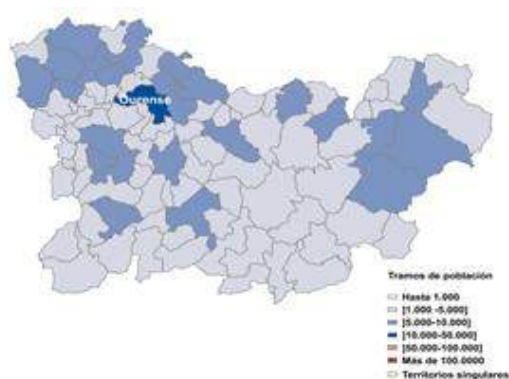

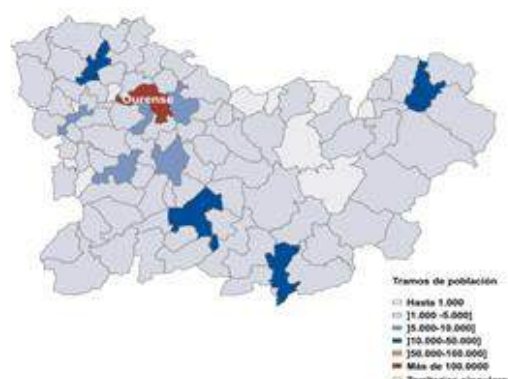
5. CARACTERIZACIÓN SOCIOECONÓMICA

5.1. POBOACIÓN

A concentración da poboación sobre o territorio no século XX é un feito xeneralizado a nivel nacional e autonómico, no caso da provincia de Ourense tamén é observable, tal e como se observa nas imaxes seguintes:

Imaxe 6: Termos municipais segundo número de habitantes. 1900. Fonte: INE.

Imaxe 7: Termos municipais segundo número de habitantes. 2007. Fonte: INE.

A imaxe de 2007 mostra o clareado de moitos territorios asociados á diminución do volume de poboación e, en paralelo, o escurecemento duns poucos, entre os que se atopa a capital. Na táboa seguinte obsérvase como a poboación se foi concentrando nun número limitado de termos municipais nos últimos anos, co que no ano 2007, o 56,60% da poboación provincial se concentraba nos dez termos municipais máis poboados.

1900				2007			
Nº	Municipio	Nº habs.	% total Ourense	Nº	Municipio	Nº habs.	% total Ourense
1	Ourense	21.198	5,1	1	Ourense	107.186	31,8
2	Allariz	9.195	2,2	2	Verín	13.991	4,2
3	Nogueira de Ramuín	8.763	2,1	3	Barco de Valdeorras (O)	13.943	4,1
4	Celanova	8.748	2,1	4	Carballiño (O)	13.838	4,1
5	Carballiño (O)	8.445	2,0	5	Xinzo de Limia	10.022	3,0
6	Viana do Bolo	8.326	2,0	6	Barbadás	8.685	2,6
7	Boborás	7.553	1,8	7	Celanova	6.104	1,8
8	Xinzo de Limia	7.526	1,8	8	Pereiro de Aguiar (O)	5.934	1,8
9	Cartelle	7.439	1,8	9	Allariz	5.506	1,6
10	Veiga (A)	7.251	1,7	10	Ribadavia	5.390	1,6
Total máis poboados		94.444	22,5	Total máis poboados		190.599	56,6

Táboa 1: Evolución da poboación por termos municipais máis poboados. Ourense 1900-2007. Fonte INE

1900-2001				2001'-2007			
Nº	Municipio²	Variación Nº habitantes	Total Ourense = 100	Nº	Municipio²	Variación Nº habitantes	Total Ourense = 100
1	Ourense	86.312	-106,3	1	Barbadás	1.917	-126,1
2	Verín	7.941	-9,8	2	Carballiño (O)	1.317	-86,6
3	Barco de Valdeorras (O)	7.592	-9,3	3	Verín	1.074	-70,7
4	Carballiño (O)	4.076	-5,0	4	Barco de Valdeorras (O)	984	-64,7
5	Barbadás	2.769	-3,4	5	Pereiro de Aguiar (O)	642	-42,2
6	Rúa (A)	2.611	-3,2	6	Xinzo de Limia	503	-33,1
7	Xinzo de Limia	1.993	-2,5	7	San Cibrao das Viñas	482	-31,7
8	Ribadavia	585	-0,7	8	Allariz	381	-25,1
9	San Cibrao das Viñas	183	-0,2	9	Toén	138	-9,1
10	Vilar de Santos	-576	0,7	10	Celanova	111	-7,3
	Ourense	-81.219	100,0		Ourense	-1.520	100,0

Táboa 2: Termos municipais que gañaron máis poboación. 1900-2001 e 2001-2007. Fonte INE.

O municipio de Avión amosa un decrecemento continuo, con intervalos curtos de crecemento e decrecemento, como resultado disto esta a amosar un crecemento vexetativo negativo. A evolución nos últimos anos é de decrecemento continuo, como se observa na táboa e no gráfico seguintes:

2001			2010			2021		
Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres
2.812	1.233	1.579	2.561	1.185	1.376	1.738	790	948

Táboa 3: Padrón municipal de habitantes. Fonte: IGE, 2021.

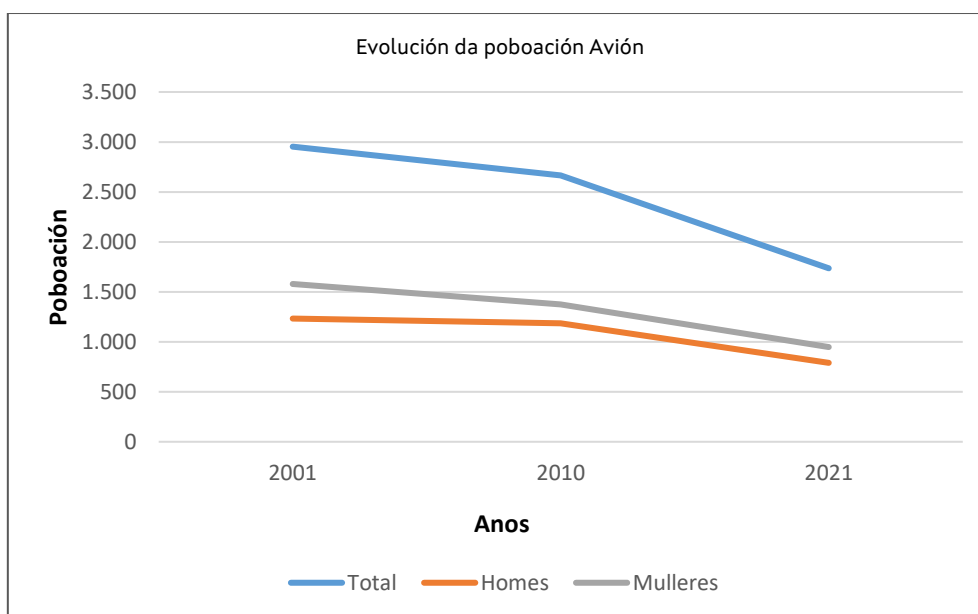

Gráfico 1: Evolución da poboación no concello de Avión.

A distribución da poboación por sexo e rangos de idade, rebela o envellecemento da poboación resaltando claramente os rangos de idade máis avanzadas sobre os de idade máis nova.

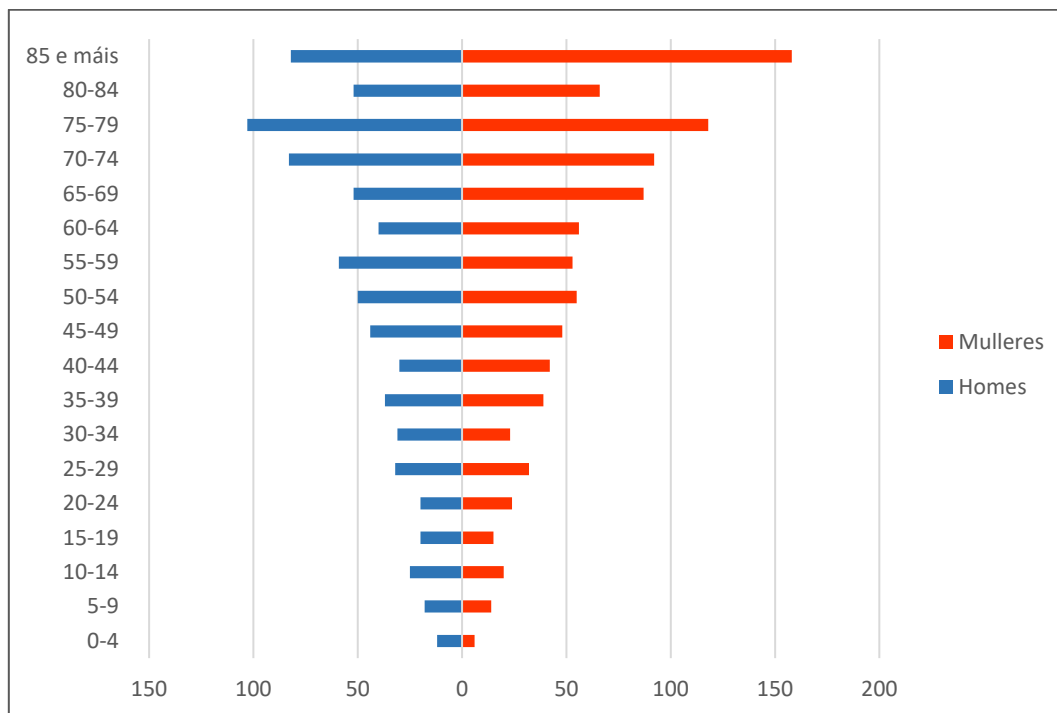

Gráfico 2: Distribución da poboación en Avión por sexo e rangos de idade.

Nos derradeiros datos publicados a nivel de parroquia (ano 2001), pódese observar que a parroquia de Avión (Santos Xusto e Pastor) era a máis poboada do termo municipal, con 685 habitantes, en comparación coa parroquia da aldea modelo proxectada con só 14 habitantes.

Estes datos indicaban no seu momento, un alto índice de poboación de máis de 65 anos (31,5 %), e considérase que, tendo en conta a evolución dos últimos anos da poboación galega, esta cifra incrementaría considerablemente.

PARROQUIA	Poboación			% de poboación		
	Total	Homes	Mulleres	< 16 anos	16 - 64 anos	> 65 anos
ABELENDA (SANTA MARIÑA)	673	299	374	7,6	61,8	30,6
AMIUDAL (SANTIAGO)	291	121	170	6,5	59,5	34
AVIÓN (SANTOS XUSTO E PASTOR)	685	316	369	9,9	58,5	31,5
BAÍSTE (SANTA MARÍA)	299	135	164	9,7	52,8	37,5
BARROSO (SANTA BAIA)	192	85	107	2,1	48,4	49,5
CÓRCORES (SANTA MARIÑA)	67	24	43	4,5	49,3	46,3
CORTEGAZAS (SANTO ANTON)	14	4	10	7,1	35,7	57,1

Táboa 4: Censo de poboación e vivendas. Ano 2001. Fonte INE.

A parroquia de Cortegazas (San Antonio) é a menos poboada, con 14 habitantes no ano 2001. Segundo os datos publicados polo INE a 1 de Xaneiro de 2020, o número de habitantes en Taboadela (San Miguel) era de tan só 16 .

5.2. ACTIVIDADE ECONÓMICA LOCAL

A actividade económica en Avión estivo tradicionalmente vinculada ás actividades rurais, mais actualmente está a cambiar a situación debido a importante porcentaxe de poboación que traballa nos sectores secundario e terciario.

Actividade	Ano 2011	Ano 2021
Agricultura e pesca	20	16
Industria	15	21
Construción	22	22
Servizos	195	223
Total	252	282

Táboa 5: Poboación ocupada por sectores (nº de traballadores de alta na SS). *Fonte IGE.*

Categorización	Ano 2014	Ano 2020	
Condición xurídica	Persoas físicas	54	58
	Sociedades anónimas	0	0
	Sociedades limitadas	7	10
	Cooperativas	0	0
	Outras	16	13
Actividade	Industria	2	0
	Construción	14	15
	Servizos	46	52
Nº de traballadores	Microempresa (<10)	75	79
	Pequena empresa (10 a 49)	2	2
	Mediana Empresa (49 a 249)	0	0
	Gran empresa (>249)	0	0
Unidades locais	68	69	

Táboa 6: Relación de empresas no concello de Avion. *Fonte IGE.*

Tradicionalmente a poboación de Avión traballaba na agricultura, e mesmo parte da que non vivía desta actividade, extraía unha cantidade significativa de ingresos da mesma. Dende o século XX ata a actualidade a poboación agraria foi descendendo, ata que na actualidade deixou de ser a actividade maioritaria. O que se contradí coa distribución xeral das terras, na que a porcentaxe maioritaria da superficie total do concello corresponde a terreos de carácter agrario.

O sector secundario sitúase no segundo lugar, despois do sector servizos.

5.3. ANÁLISE SOCIOECONÓMICA

Da caracterización socioeconómica do termo municipal de Avión extráense as seguintes conclusións:

- Nas parroquias rurais, as actividades económicas son fundamentalmente as agrícolas.
- Como ocorre en todos os municipios rurais galegos, as sucursais bancarias e de seguros só se localizan na capital municipal, quedando no resto do municipio sen eles.
- A maioría dos servizos que se prestan en Avión aséntanse no núcleo de Avión, os restantes no espazo periurbano.
- O sector construtivo mantén certo volumé de actividade. Compóñeno empresas familiares e de pequena entidade na súa maioría. Esta actividade, en moitos casos nítrese de traballadores que abandonaron as labores agrícolas ou que se dedican a elas a tempo parcial.

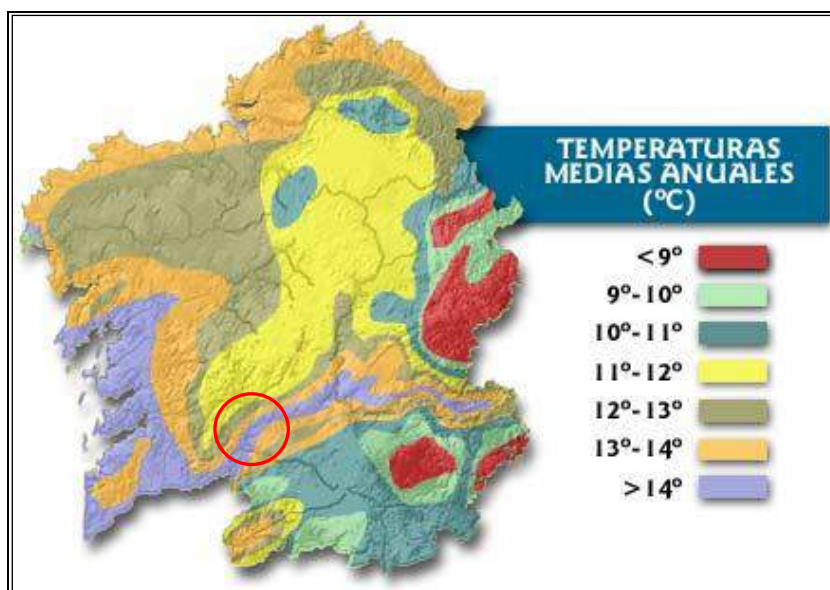

6. CARACTERIZACIÓN CLIMÁTICA

A situación do lugar de Cortegazas no concello de Avión implica o dominio climático oceánico.

O clima corresponde a un lugar interior, onde a influencia do mar é feble, e nunha latitude meridional na que se rexistran maiores temperaturas que en áreas setentrionais, aínda que debido a súa altitude, estas temperaturas sofren un recorte. Cómpre ter en conta que as oscilacións térmicas increméntanse no interior, sendo este un sinal de continentalización do clima. As características mediterráneas do clima son apreciábeis principalmente na seca estival que acada, en ocasións, situacións críticas.

Os veráns son curtos, calorosos, secos e maioritariamente despexados, así como os invernos son fríos, húmidos e parcialmente nubrados.

Imaxe 8: Temperaturas medias anuais (°C).

En Avión, durante o decurso do ano, a temperatura media é duns 12 °C e esta xeralmente varía de -4°C a 34,7, sendo moi raro que baixe dos -6°C u suba dos 40°C.

	Xaneiro	Febreiro	Marzo	Abril	Maio	Xuño	Xullo	Agosto	Setembro	Outubro	Novembro	Decembro
Balance hídrico (mm)	237	368,6	-80,2	30,8	-9,5	-70	-143,3	-86,3	-47	99,7	-9,2	214,6
Precipitación (L/m ²)	263,7	406,2	100,4	127	118,6	77,8	13,5	67,4	46,9	170,6	31,6	242,8
Días de chuva (Días)	8	12	0	5	5	3	0	2	1	5	1	6
Horas de sol (h)	107,4	90,9	212	187	259,9	274,3	276,2	301,1	182,5	179,8	164	109,9
Humidade relativa media (%)	90	89	72	78	76	77	76	77	83	84	89	89
Temperatura max. (°C)	14,5	19,3	25,3	24,2	28,7	30,9	34,7	32,9	31,6	26,4	17,6	18

Temperatura media (°C)	5,4	8,5	9,7	11,5	12,8	16,4	17,9	19,1	16,7	14,3	8	9,3
Temperatura min. (°C)	-4,2	-0,1	-0,7	1,9	2,3	5,8	8,9	9,6	9,1	5,5	0,4	2,7

Táboa 7: Caracterización climática de Avión. Fonte www.meteogalicia.gal.

A pluviosidade anual é elevada. As precipitacións distribúense dun xeito bastante desigual ao longo de todo o ano, sendo o mes máis chuvioso febreiro (406,2 l/m²). O mes que menos chove é Marzo, con menos de 13,5 l/m² de auga recollida.

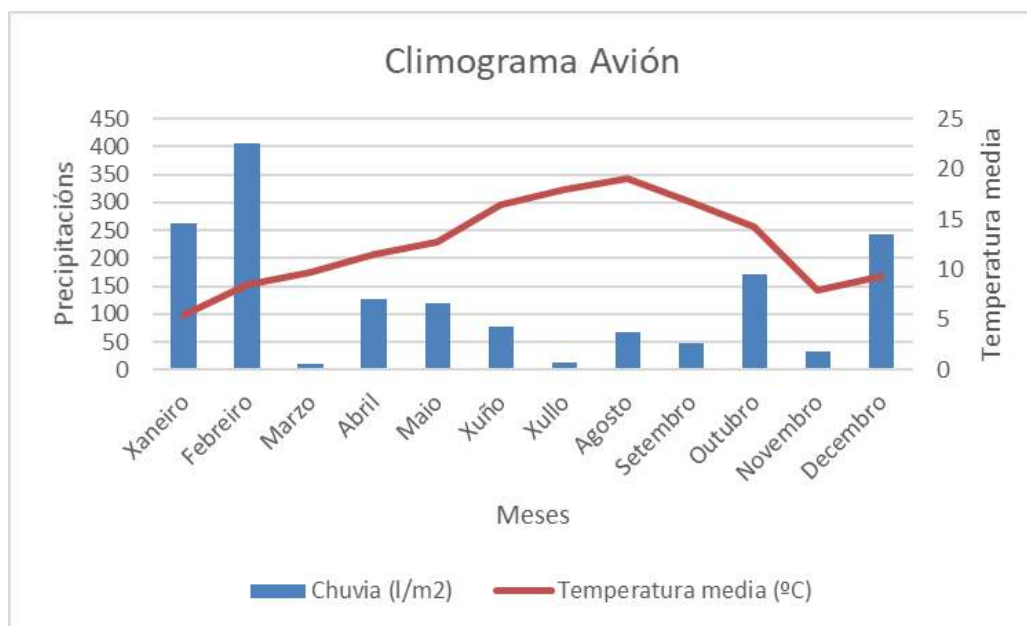

Gráfico 3: Caracterización climática de Avión. www.meteogalicia.gal.

- ESTIMACIÓN DAS PRECIPITACIÓNS TOTAIS DIARIAS

Para a estimación das precipitacións totais diarias correspondentes aos distintos períodos de retorno considerados utilizouse a metodoloxía recollida na publicación "Máximas choivas diarias na España Peninsular" da Dirección Xeral de Estradas do Ministerio de Fomento, baseada na aplicación de modelos estatísticos ás series anuais de máximas choivas diarias recompiladas en estacións pluviométricas con 30 ou máis anos de rexistro agrupadas en rexións con características meteorolóxicas comúns e comparouse cun estudo estatístico das series de precipitacións máximas anuais, realizando un contraste con estacións pluviométricas próximas, achando os valores extremos por medio das distribucións de Gumbel e SQRT ET-max. Adoptando finalmente, o maior valor dos obtidos.

Pódese observar que os resultados obtidos co estudo estatístico son moi inferiores aos calculados mediante as táboas e mapas da publicación "Máximas choivas diarias na España Peninsular", polo que se obteñen os seguintes resultados, para a zona de proxecto:

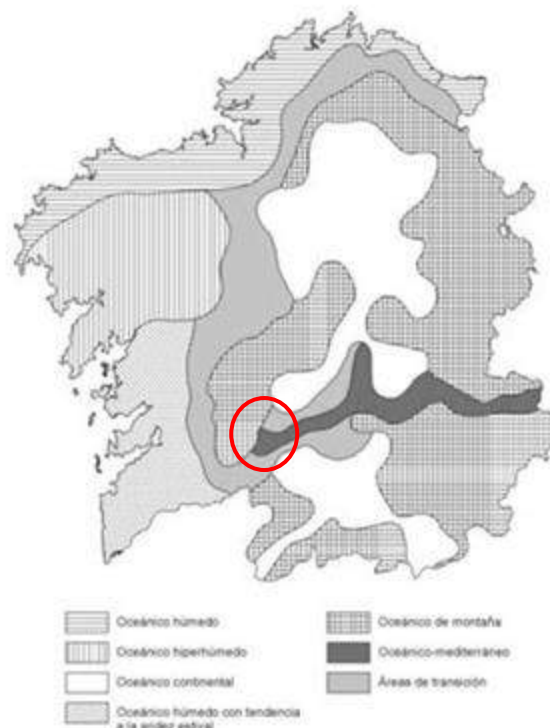
PERIODO DE RETORNO T (ANOS)	PRECIPITACION MAXIMA DIARIA Pd (mm)
10	97,78
25	117,77
50	133,34
100	150,96
500	192,50

Táboa 8: Precipitación máxima diaria (mm) por período de retorno T (anos).

- CLASIFICACIÓN CLIMÁTICA SEGUNDO PÉREZ-ALBERTI (1982)

O clima da provincia de Ourense, como toda Galicia, pertence ao tipo oceánico, que se caracteriza en xeral por temperaturas suaves todo o ano, con máximas no verán e mínimas no inverno, e precipitacións tamén durante todo o ano, cun máximo no inverno e un mínimo no verán. A posición interior do territorio de Ourense, e a existencia dun alto relevo, ofrece diferenzas, carecendo doutra banda de homoxeneidade en toda a provincia. Basicamente distínguense catro zonas climáticas ourensás:

- Dominio oceánico de transición.
- Dominio oceánico continentalizado.
- Dominio oceánico mediterráneo.
- Dominio oceánico de montaña.

Imaxe 9: Caracterización climática. Mapa das variantes climáticas en Galicia.

O Concello de Avión enmárcase no dominio oceánico de montaña, (Pérez Alberti, 1982). A flora e mesmo os cultivos dominantes testemuñan o influxo mediterráneo. Forma parte das zonas máis secas de Galicia, cunha media de 2.224 horas de sol ao ano e precipitacións pouco abundantes, cunha media de 856 mm.

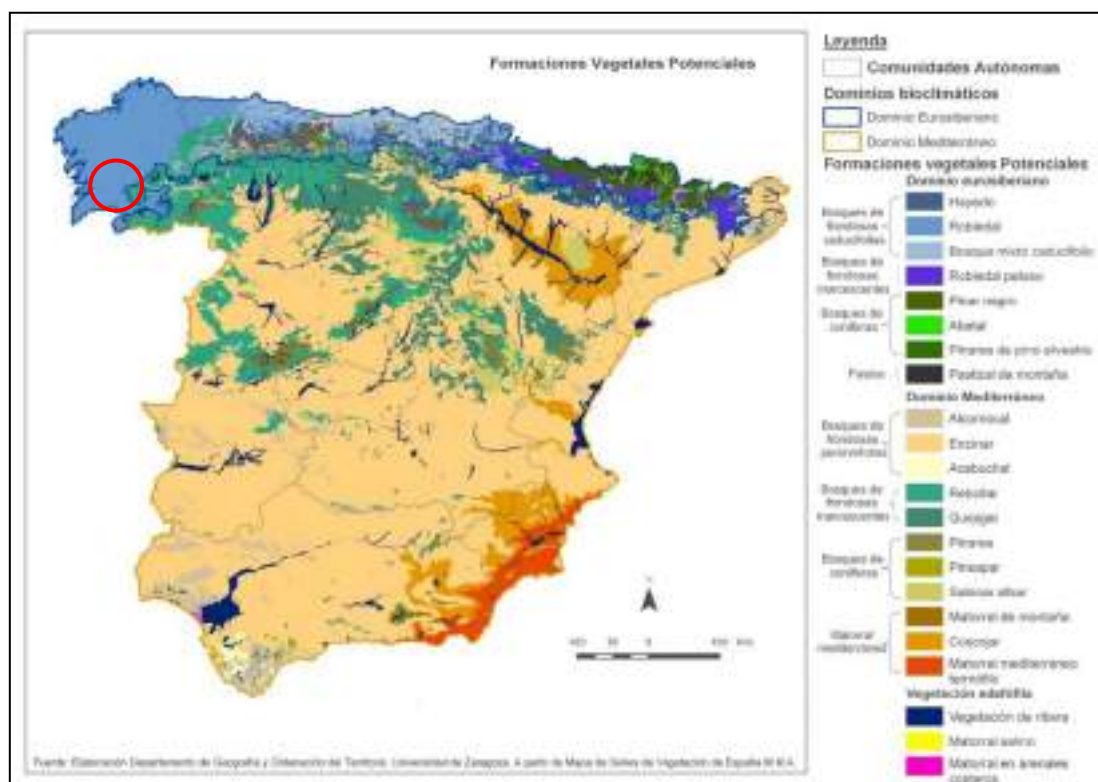
Segundo o "Mapa de Vexetación Potencial" (Baseado en Rivas-Martínez, 1987, modificado), a vexetación potencial desta zona pertence á 8d da Rexión eurosiberiana, piso montano: Serie montana galaico-portuguesa acidófila del roble (*Quercus robur*). *Vaccinio myrtilli-Querceto roboris sigmetum*.

A serie montana galaico portuguesa acidófila do carballo (8d) corresponde no seu óptimo estable ou clímax a unha carballeira densa que alberga bastantes arbustos e herbas vivaces (*Vaccinio myrtilli-Quercetum roboris*). Tales carballeiras oligótrofes desenvólvense sobre substratos silíceos pobres en bases, en xeral sobre solos profundos (terras pardas centroeuropeas oligótrofes), que se prestan ben á podsolización, sobre todo baixo a influencia do mor dos brezais substituístes. Nestes brezales ou tajares (*Daboecienion cantabricae*) xa son frecuentes, ademais dos habituais nos brezais eurosiberianos, algúns elementos occidentais mediterráneo iberoatlánticos; a combinación florística máis común destas matogueiras degradadas é a formada por *Ulex minor*, *Ulex gallii subsp. breogani*, *Ulex europaeus*, *Daboecia cantabrica*, *Erica cinerea*, *Erica umbellata*, *Calluna vulgaris*, *Agrostis curtisií*, *Halimium alyssoides*, *Thymus caespititius*, *Tuberaria globularifolia*, *Pseudarrhenatherum longifolium*, etc. Os piomales ou xesteiras (*Cytisenion striati*), que substitúen as carballeiras montanas desta serie, posúen aínda solos mulliformes de matiz forestal ben conservados; nelas poden ser comúns *Cytisus striatus subsp. striatus*, *Cytisus scoparius subsp. scoparius*, *Cytisus multiflorus*, *Genista florida subsp. polygaliphyll(l)*, *Rubus grex /usitanicus*, *Adenocarpus complicatus*, *Erica arborea*, *Pteridium aquilinum*, etc.

A vexetación correspondente a esta serie áchase bastante estendida entre os 500 e 1.300 m. no sector Galaico-Portugués, é dicir, desde as montañas nor-portuguesas da Serra de Gerés ata as lucenses allende a Terra Cha. Altitudinalmente ocupa un piso por encima das carballeiras colinas silicícolas galaico-portugueses (8c).

A temperatura media anual oscila entre os 8 e 12° centígrados, e o ombroclima, do húmido superior ao hiperhúmedo. Todos estes territorios teñen vocación gandeira e forestal.

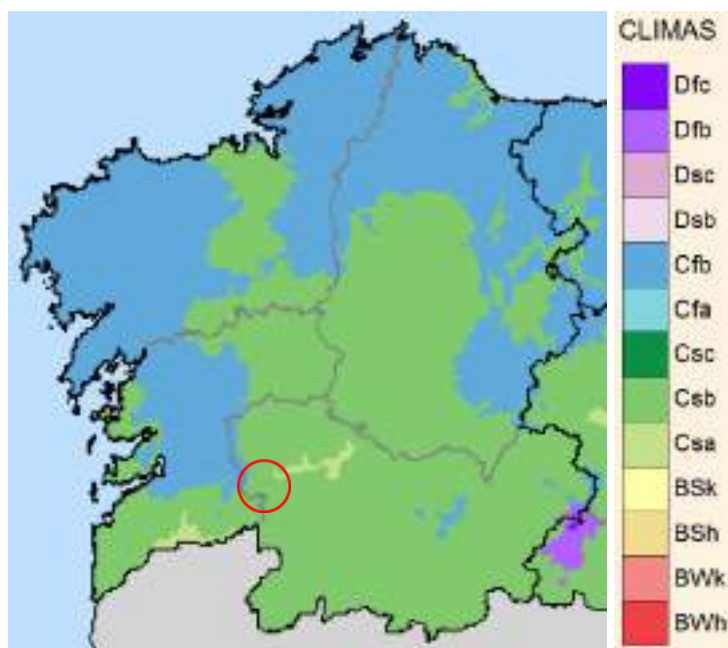
Imaxe 10: Caracterización climática. Mapa das formacións vexetais potenciais.

- CLASIFICACIÓN CLIMÁTICA DE KÖPEN-GEIGER

A clasificación de Köppen-Geiger, a pesar de ser formulada por primeira vez fai máis de cen anos, segue a ser unha das máis empregadas na actualidade. Esta clasificación define diferentes tipos de clima a partir dos valores medios mensuais da precipitación e da temperatura. Para a delimitación dos tipos de clima establece límites de temperatura e precipitación baseados principalmente na súa influencia sobre a distribución da vexetación e a actividade humana.

Atendendo a esta clasificación, o concello de Avión estaría emprazado no subtipo **Csb** (verán tépedo con temperatura media do mes máis cálido inferior a 22°C e temperatura media superior a 10°C en máis de 4 meses ao ano), esta clasificación abarca parte da meseta norte e interior de Galicia.

Imaxe 11: Clasificación climática segundo Köppen.

- CLASIFICACIÓN DE PAPADAKIS

Papadakis (1966) caracteriza o clima dende un punto de vista agroecolóxico. O máis interesante desta clasificación é o seu sentido práctico, posto que fai corresponder os límites de separación dos tipos climáticos cos límites naturais dalgúns cultivos.

Esta clasificación baséase na ecoloxía dos cultivos e parte da consideración do clima, como factor formador do solo e lindes do seu aproveitamento, a través das súas características térmicas, pluviométricas e de humidade ou aridez. Mediante os indicadores denominados "tipo de inverno", "tipo de verán" e "régime de humidade", este método fai posible determinar o espectro da zona.

Para realizar a clasificación utilízanse os valores extremos das variables climáticas como factores limitantes na distribución de diversos cultivos. Os parámetros nos que se basea son:

- Temperaturas medias das mínimas absolutas anuais e mensuais.
- Duración da estación libre de xeadas (mínima dispoñible e media).
- Temperaturas medias das máximas e mínimas.
- Elementos propios do balance hídrico.

A clasificación climática de referencia segundo Papadakis para a zona de estudo amósase a continuación:

Tipo de verán	Tipo de inverno	Réxime térmico	Réxime de humidade	Unidade climática
M	Av	TE	ME	Mediterráneo temperado
Millo	Avea cálido	Temperado cálido	Mediterráneo húmido	

Táboa 9: Clasificación climática segundo Papadakis.

- CLASIFICACIÓN CLIMÁTICA ALLUÉ

Allué define unha rexión climática determinada polo estudo directo da magnitude dos seus valores sintéticos, para o que elabora unha clave dicotómica cos factores que, dentro destes, teñen unha significación diferencial. Estes son a temperatura media do mes máis frío, a precipitación media do mes máis frío, a precipitación anual, a altitude, a precipitación estival, o índice de aridez segundo Gausson e a intensidade da seca. En función destes valores a zona obxecto do presente estudo encadraríase dentro da subrexión fitoclimática VI (V) subhúmido de tendencia atlántica.

Imaxe 12: Subrexións fitoclimáticas Allué. Fonte: *Bioclimatología de Galicia*. Fundación Pedro Barrié de la Maza.

Segundo este autor, a vexetación potencial é de tipo Nemoralis, representada por rebolares (*Quercus pyrenaica*), aciñeirais (*Quercus ilex*), caxigais (*Quercus faginea*), carballeiras (*Quercus robur* e *Quercus pubescens*), faiais (*Fagus sylvatica*), etc.

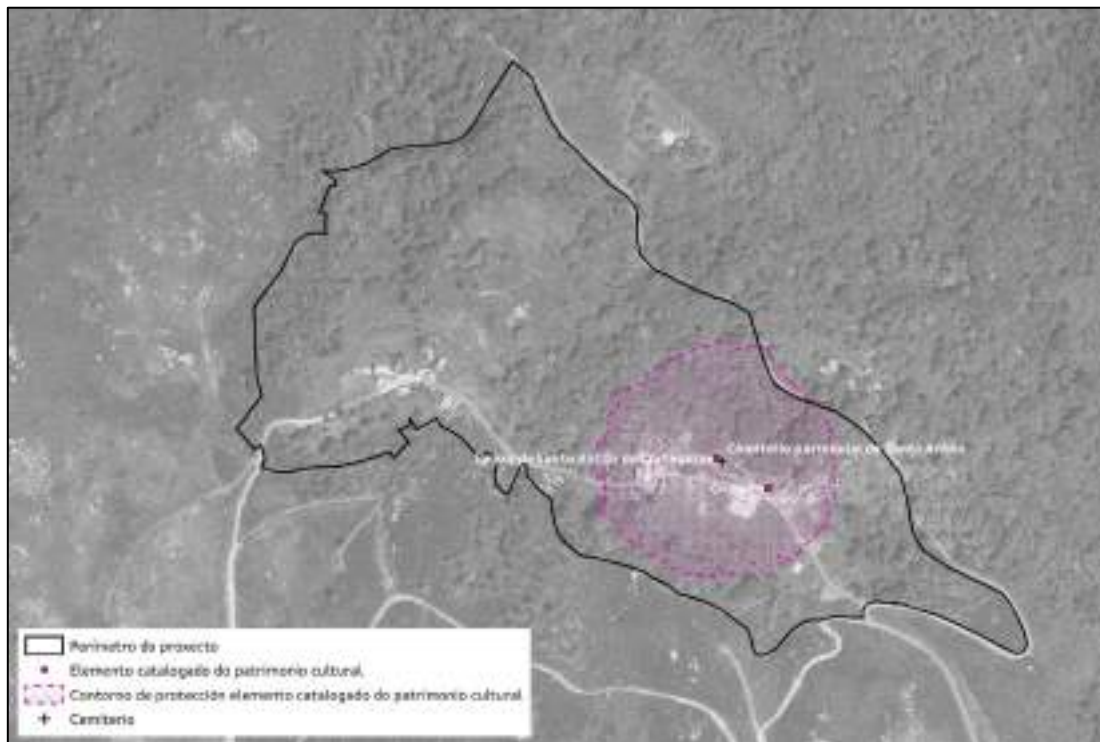

7. ANÁLISE DA ZONA DE ACTUACIÓN

7.1. ANÁLISE SIMPLIFICADA

- **CARACTERIZACIÓN DA PROPIEDAD:**
  - Superficie do perímetro da Aldea Modelo: 17,88 ha.
  - Superficie de actuación: 14,70 ha (excluída zona de núcleo rural e camiños).
  - Nº parcelas catastrais: 727.
- **DESCRIPCIÓN XERAL DA ZONA:** Trátase dunha zona composta por masas de frondosas autóctonas caducifolias e superficies de cultivos agrícolas en estado de abandono.
- **ALTITUDE MEDIA DA PARROQUIA:** entorno aos 380 m. s. n. m.
- **CLASIFICACIÓN XEOLÓXICA:** o concello está integrado nunha zona pertencente o dominio Macizo de Avión que esta formado por granitos y granidioritas predominantemente biotíticos con megacristales de feldespato potásico.
- **CLASIFICACIÓN CLIMÁTICA:** o termo municipal de Avión está englobado no dominio climático oceánico de montaña (Pérez Alberti, 1982).
- **AFECCIÓN SECTORIAL:**
  - **PATRIMONIO CULTURAL:** dentro do perímetro están situados varios bens catalogados como son a Igrexa parroquial de Santo Antón de Cortegazas e un Cruceiro.

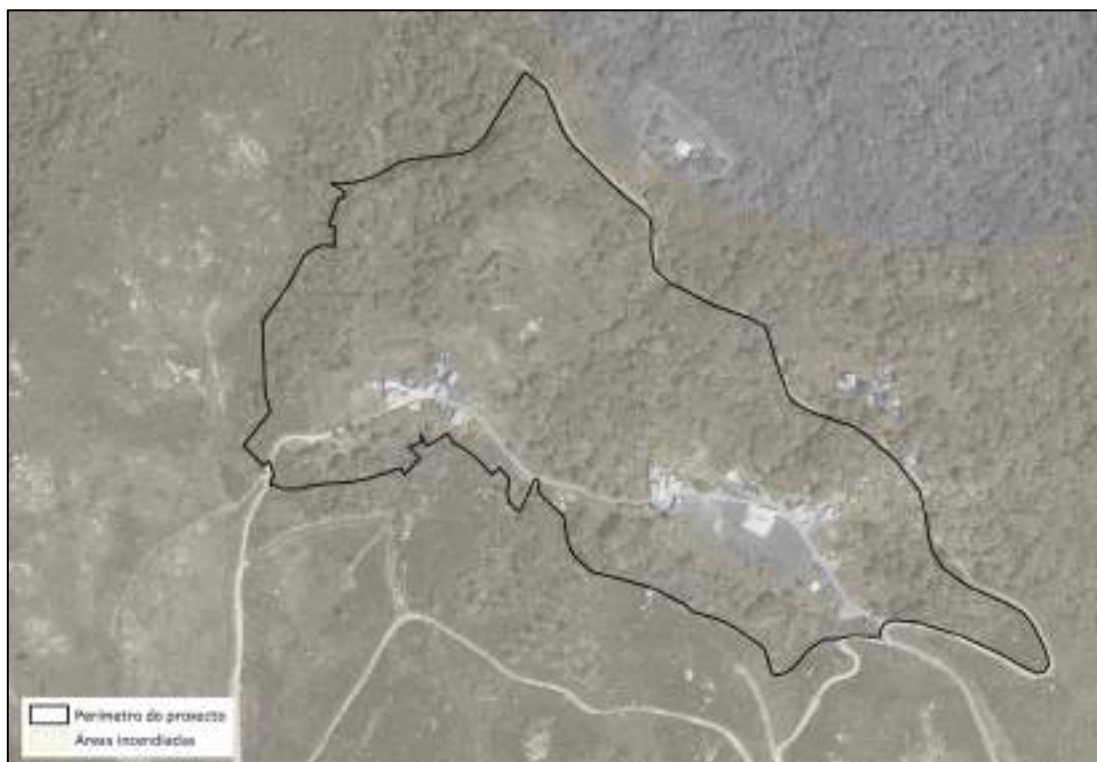

Imaxe 13: Afección Patrimonio cultural.

- o ÁREAS INCENDIADAS: Lumes 2010-2020.

Imaxe 14: Afección áreas incendiadas.

- o ESPAZOS NATURAIS:
  - Sen afeccións significativas. Na área de influencia do:
    - Plan de xestión do lobo (Zona 1).

7.2. MAPA FORESTAL

O Mapa Forestal de España a escala 1:50.000 (MFE50) é a cartografía da situación das masas forestais, realizada desde o Banco de Datos da Natureza, seguindo un modelo conceptual de usos do solo xerarquizados, desenvolvidos nas clases forestais, especialmente nos arboredos.

A base de datos componse dunha serie de campos que describen a ecoloxía e estrutura das masas. Dentro do uso forestal arborado contémplanse ata tres especies diferentes, cada unha co seu estado de desenvolvemento (repoboado, monte bravo, latizal e fustal), ocupación (porcentaxe que a especie ocupa no total das árbores) e a fracción de cabida cuberta para o total do arborado (porcentaxe de solo cuberto pola proxección horizontal das copas das árbores).

Neste caso, na área de estudo atópase arbustedo, e a maioría do perímetro composto por bosques mixtos de frondosas autóctonas (*Quercus robur* e *petraea*).

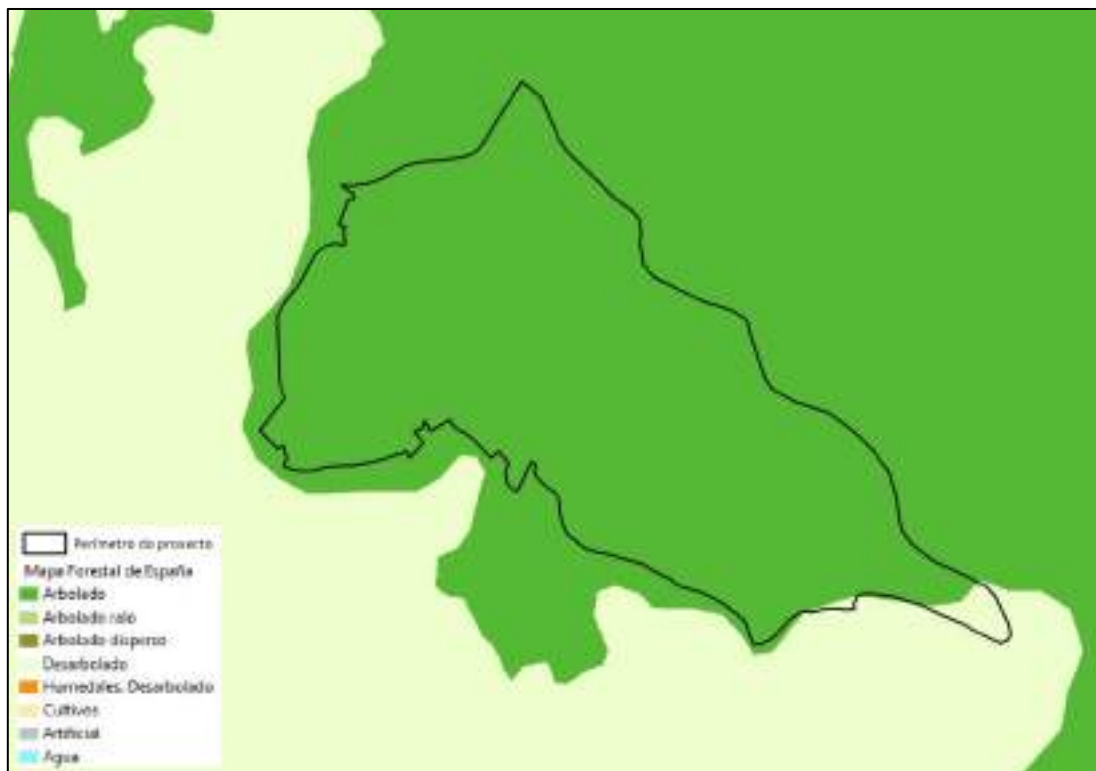
Mapa Forestal de España	
Polígono (ORIGEN)	174146-MFE25
Provincia	Ourense
Comunidade Autónoma	Galicia
Superficie del recibo (ha)	299,00
Tipo estrutural	Bosque
Fración de cabida cuberta arborea (%)	80%
Formación arbórea	Rotredóns de <i>Q. robur</i> e <i>Q. petraea</i>
Vegetación arbórea	Uvalorre
Especie principal	<i>Quercus robur</i>
% de ocupación de la especie principal	70%
Estado de desenvolvemento de la especie principal	Fuatal
Segunda especie principal	Castanea castre
% de ocupación de la segunda especie principal	10%
Estado de desenvolvemento de la segunda especie principal	Fuatal
Tercera especie principal	<i>Quercus avincens</i>
% de ocupación de la tercera especie principal	10%
Estado de desenvolvemento de la tercera especie principal	Fuatal
Fración de cabida cuberta (%)	10%
Formación herbácea	Tojares mixtos (incluíndo tojo-brachas, tojo-bracharais, tojo-escolonais e tojo-carpatais)
Albura media (dm)	12
Fración de cabida cuberta herbácea (%)	8%
Formación herbácea	-
Atributo	Sin atributo
Fración de cabida cuberta de la superficie forestal con especies (%)	100%
Modelo de combustible	Bosque denso, sin matorral. Propagación del fuego por hojarasca muy compacta
Estrato	111
Tipo de bosque predominante	Frondosas
Uso del suelo según el IBI	Bosque arbolado. Bosque
Uso del suelo según el MFI	Arbolado
Región biogeográfica	Atlántica
Código LULUCF	111

Mapa Forestal de España	
Polígono (ORIGEN)	170131-MFE25
Provincia	Ourense
Comunidade Autónoma	Galicia
Superficie del recibo (ha)	3.221,38
Tipo estrutural	Arbustedo
Fración de cabida cuberta arborea (%)	-
Formación arbórea	No arbolado
Vegetación arbórea	No procede
Especie principal	Sin datos
% de ocupación de la especie principal	-
Estado de desenvolvemento de la especie principal	Sin datos
Segunda especie principal	Sin datos
% de ocupación de la segunda especie principal	-
Estado de desenvolvemento de la segunda especie principal	Sin datos
Tercera especie principal	Sin datos
% de ocupación de la tercera especie principal	-
Estado de desenvolvemento de la tercera especie principal	Sin datos
Fración de cabida cuberta (%)	80%
Formación herbácea	Tojares mixtos (incluíndo tojo-brachas, tojo-bracharais, tojo-escolonais e tojo-carpatais)
Albura media (dm)	16
Fración de cabida cuberta herbácea (%)	20%
Formación herbácea	-
Atributo	Sin atributo
Fración de cabida cuberta de la superficie forestal con especies (%)	70%
Modelo de combustible	Partido de modelo 5 por con especies más inflamables o con rizado de pefar; pl sin hojarasca
Estrato	141
Tipo de bosque predominante	-
Uso del suelo según el IBI	Bosque arbolado. Natural
Uso del suelo según el MFI	Decanoado
Región biogeográfica	Atlántica
Código LULUCF	220

Táboa 10: Datos MFE.

Imaxe 15: Perímetro da AM sobre o MFE.

	Superficie (m ²)	Porcentaxe sobre total (%)
Desarborado	2.622,73	1,47
Arborado	176.195,75	98,53

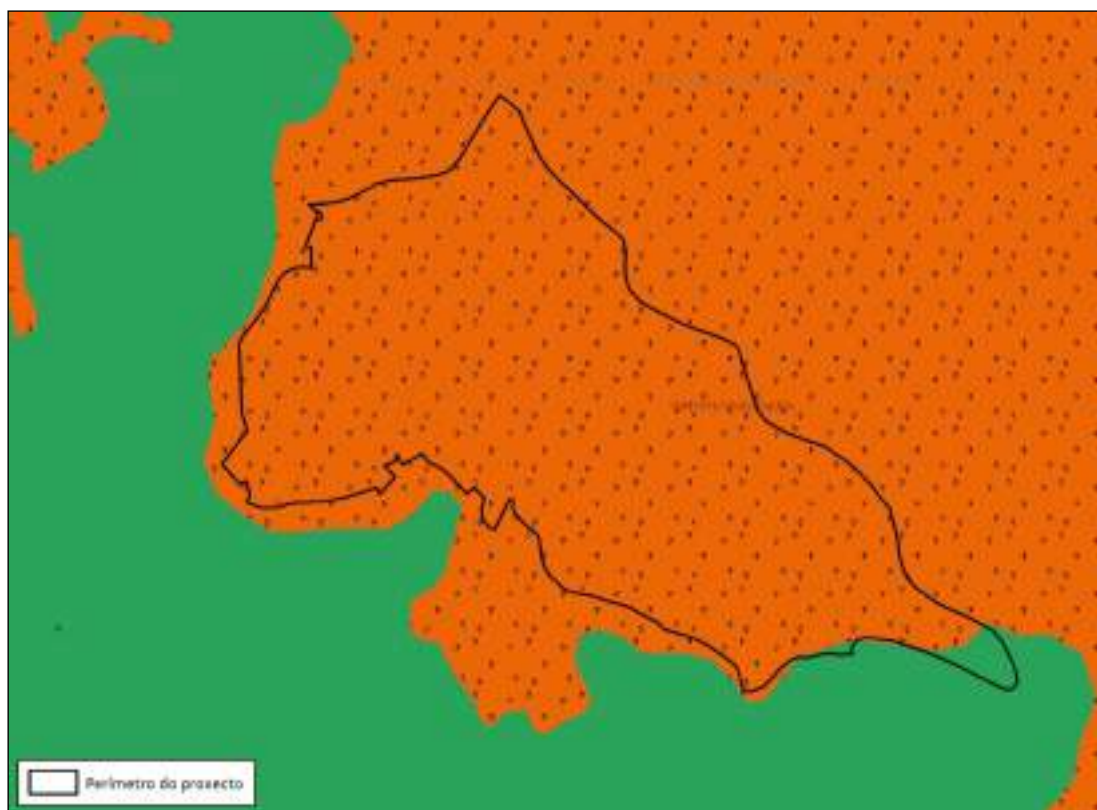
Táboa 11: Distribución dos usos segundo o MFE.

7.3. MAPA DE CULTIVOS E APROVEITAMENTOS

O Mapa de Cultivos e Aproveitamentos de España a escala 1:50.000 dos anos 2000-2010, xerado polo Ministerio de Agricultura, Pesca e Alimentación (MAPA), corresponde a unha cartografía a nivel nacional sobre os usos e aproveitamentos do solo. Este mapa é a actualización da anterior versión do Mapa de Cultivos e Aproveitamento (MCA) dos anos 1980-1990. Nesta cartografía delimitáanse e describen os cultivos e aproveitamentos do solo de todo o territorio nacional, mediante o emprego de códigos, que se agrupan en usos e sobrecargas.

Esta cartografía é básica para o desenvolvemento de estudos agronómicos, ambientais e de deseño de infraestruturas, permitindo obter información xeorreferenciada e alfanumérica, co nivel de detalle que se desexe e limitada a calquera división administrativa (municipios, provincias, CCAA e nacional).

Imaxe 16: Perímetro da AM sobre o mapa de cultivos e aproveitamentos.

Imaxe 17: Lenda do mapa de cultivos e aproveitamentos.

	Superficie (m ²)	Porcentaxe sobre total (%)
Outras frondosas	176.195,75	98,53
Matorral	2.622,73	1,47

Táboa 12: Distribución dos usos segundo o mapa de cultivos e aproveitamentos.

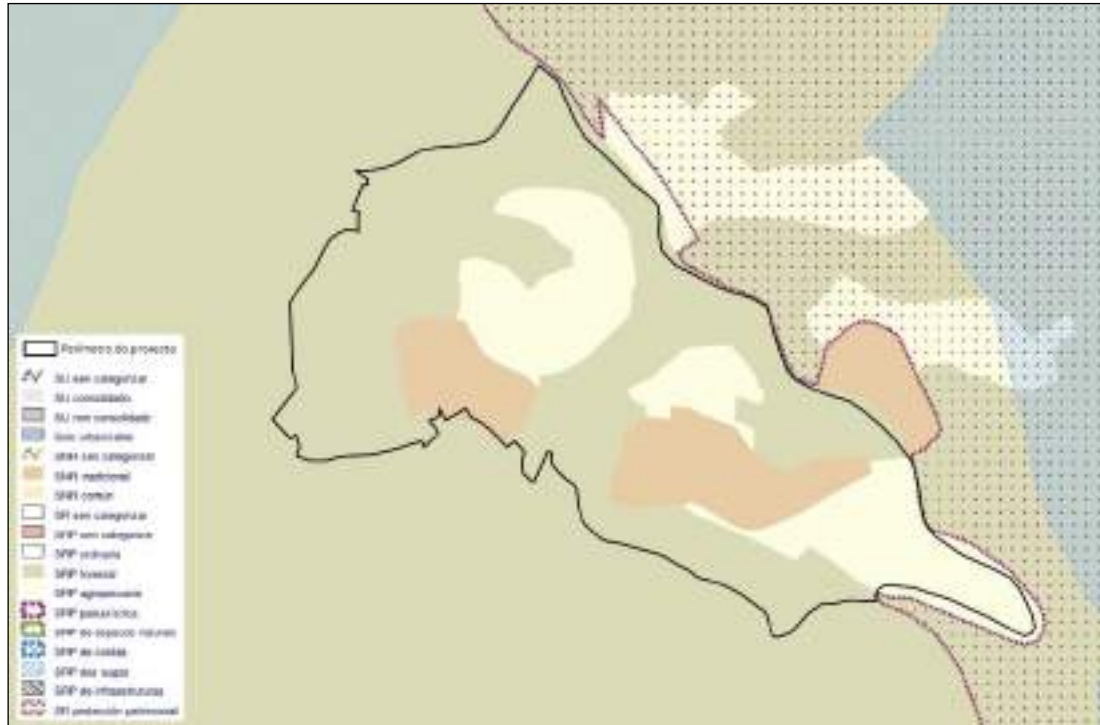
7.4. CLASIFICACIÓN URBANÍSTICA DOS TERREOS

Atendendo o Plan Xeral de Ordenación Municipal de Avión (PXOM) que foi aprobado definitivamente mediante a ORDE do 03 de setembro de 2007, os terreos incluídos no perímetro proposto para a Aldea Modelo de Cortegazas pertencen á categoría de solo rústico, clasificado en Solo Rústico de Protección Agropecuaria e Solo Rústico

de Protección Forestal, e á categoría de solo de núcleo rural, clasificado en Solo de Núcleo Rural tradicional, quedando excluído este último da zona de actuación.

Imaxe 18: Perímetro do proxecto sobre o PXOM de Avión.

Regula a Disposición Transitoria Primeira 1.d da vixente *Lei 2/2016, de 10 de febreiro do solo de Galicia (LSG)*, que establece que os plans adaptados á *Lei 9/2002, do 30 de Decembro, de ordenación urbanística e protección do medio rural de Galicia (LOUGA)*, como neste caso:

“Ao solo rústico, aplicaráselle o disposto nesta lei para o solo rústico, mantendo, en todo caso, a vixencia das categorías de solo contidas no planeamento respectivo”.

Tendo en conta o establecido na *lei 2/2016, de 10 de febreiro do solo de Galicia*:

- Solo rústico de especial protección:
  - Protección agropecuaria, esta tipoloxía de solo está constituído polos terreos que foron obxecto de concentración parcelaria con resolución firme e os terreos de alta produtividade agropecuaria que sexan delimitados no catálogo oficial correspondente polo órgano que ostente a competencia sectorial en materia agrícola ou gandeira.
  - Protección forestal, constituído polos montes veciñais en man común e os terreos de alta produtividade forestal que sexan delimitados no

catálogo oficial correspondente polo órgano que teña competencia sectorial en materia forestal.

7.5. CAPACIDADE PRODUTIVA DOS TERREOS

F. Díaz-Ferros e F. Gil (1984), a partir da base metodolóxica desenvolvida pola FAO, publicaron o Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia (MCPSTG). Estaba pensado como unha contribución ao desenvolvemento agrario de Galicia pero á vez achegaba unha cartografía dese territorio, susceptible dunha análise diacrónico a partir de criterios históricos e arqueolóxicos.

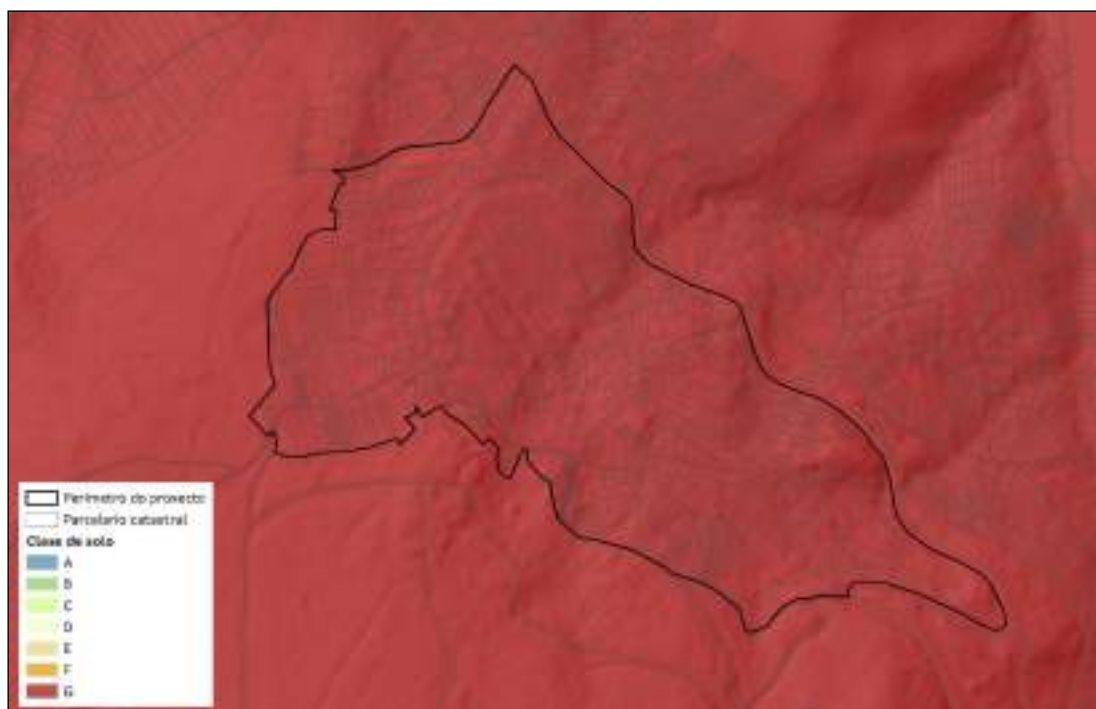
O Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia clasifica a terra segundo as calidades que determinan o seu potencial produtivo. O resultado é unha división do territorio en unidades fisiográficas de calidades homoxéneas, identificadas cun código (ex. A M 74 S) onde a primeira letra identifica as calidades estruturais das terras, a segunda letra o sometemento ao risco de xeadas, o primeiro número o réxime hídrico, o segundo a dispoñibilidade de nutrientes e a última letra a toxicidade do solo.

A primeira variable divide as calidades estruturais das terras en 7 categorías (A-G) en función da pendente, a profundidade do solo, a cantidade de afloramentos rochosos e o risco de erosión. Este parámetro trata de avaliar as posibilidades de implantar unha agricultura mecanizada. Na aldea modelo de Cortegazas, identifícanse dúas tipoloxías de solos, tal e como se indica de seguido:

Clase	Pendiente %	Afloramientos %	Profundidad cm	Riesgo erosión
A	< 3	< 10	> 100	1-2
B	< 3 3-10	< 10 < 10	50-100 > 100	1-2 2-3
C	< 3 < 10 3-10	10-25 10-25 < 10	50-100 > 100 50-100	1-2 2-3 1-3
D	3-10 3-10 10-20	< 25 10-25 < 25	> 50 50-100 > 50	4 1-3 2-3
E	10-20 20-35 < 35	< 25 < 25 < 25	> 50 > 50 25-50	4 3-4 1-4
F	< 35 35-50	25-50 < 50	> 25 > 25	1-4 4
G	> 50	> 50	< 25	4

Táboa 13: Cualidades estruturais da terra no Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia.

Imaxe 19: Clasificación das terras na zona de actuación no Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia.

Coa clasificación de Díaz Fierros, seleccionáronse as tipoloxías de solo G:

- Clase G: Solos que non soportarían ningún tipo de mecanización ou ben solos cunha profundidade que dificultaría o enraizamento de calquera especie vexetal. Risco de erosión variable.

O seu gran valor para estudar o uso da terra na antigüidade é que as principais características da mesma son "moi dificilmente modificable[s]" (Díaz-Ferros e Gil Sostres 1984:15):

*"15). O campo galego foi obxecto dunha profunda transformación ao longo dos séculos. Segundo o réxime térmico establécense 5 categorías en función da duración da tempada de risco de xeadas. Exprésase a partir dun tipo de cultivo ideal, cuxa produción se fai inviable desde ese nivel: Limoeiro < 3 meses; Millo entre 3-6 meses; Trigo 7,5-9 meses; **Pataca 6-7,5 meses**; Nardus > 9 meses.*

A variable do réxime hídrico dos solos avalíase a partir de 9 categorías. As terras con exceso de auga están entre 1 e 4 e as que presentan un déficit de precipitación entre 5 e 9. A valoración das terras de acordo co réxime pluvial conta con 5 categorías que clasifican os solos ben drenados segundo o número de días anuais con déficit de precipitación."

Clase	Régimen hídrico
Exceso de Agua	
1	Suelos tipo <i>marso</i> , sumergidos permanente o casi permanentemente
2	Suelos tipo <i>gley</i> , suelos arcillosos sumergidos casi permanentemente, con la capa freática alta.
3	Suelos <i>pseudogley</i> , <i>anmoor</i> o pelosoles, con la capa freática alta, pero que desaparece en verano.
4	Suelos bien drenados
Días con déficit de precipitación	
5	< 30 días
6	30 - 60 días
7	60 - 90 días
8	90 - 120 días
9	> 120 días

Táboa 14: Clasificación do réxime hídrico no Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia.

A dispoñibilidade de nutrientes da terra considera outras 5 categorías segundo a presenza dos principais macronutrientes. O criterio de clasificación do MCPSG non se basea na mostraxe e análise dos solos, xa que a práctica, habitual no campo galego, de incorporar nutrientes artificiais podería restar representatividade aos resultados. Considera a fertilidade potencial dependente do tipo de solo, unha característica estrutural da terra que se pode proxectar sen problemas cara ao pasado.

Só sinálase a toxicidade debida a salinidade (solos s) ou níquel (solos n).

Clase	Disponibilidade potencial de nutrientes
1	Suelos con disponibilidad óptima pH > 6,5 saturación > 75%
2	Suelos con disponibilidad buena pH > 5,5 saturación > 50%
3	Suelos derivados de rocas calizas y esquistos del complejo de Ordenes con disponibilidad moderada pH > 5 saturación 15 - 50%
4	Suelos derivados de rocas graníticas y esquistos con disponibilidad mala pH 4,5 - 5 saturación 7 - 15%
5	Suelos derivados de areniscas, cuarcitas y materiales sedimentarios con disponibilidad muy deficiente. pH < 4,5 saturación < 7%

Táboa 15: Clasificación da dispoñibilidade de nutrientes no Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia.

Para poder analizar a intensidade de produción segundo as características intrínsecas dos solos, realízase unha clasificación tendo en conta:

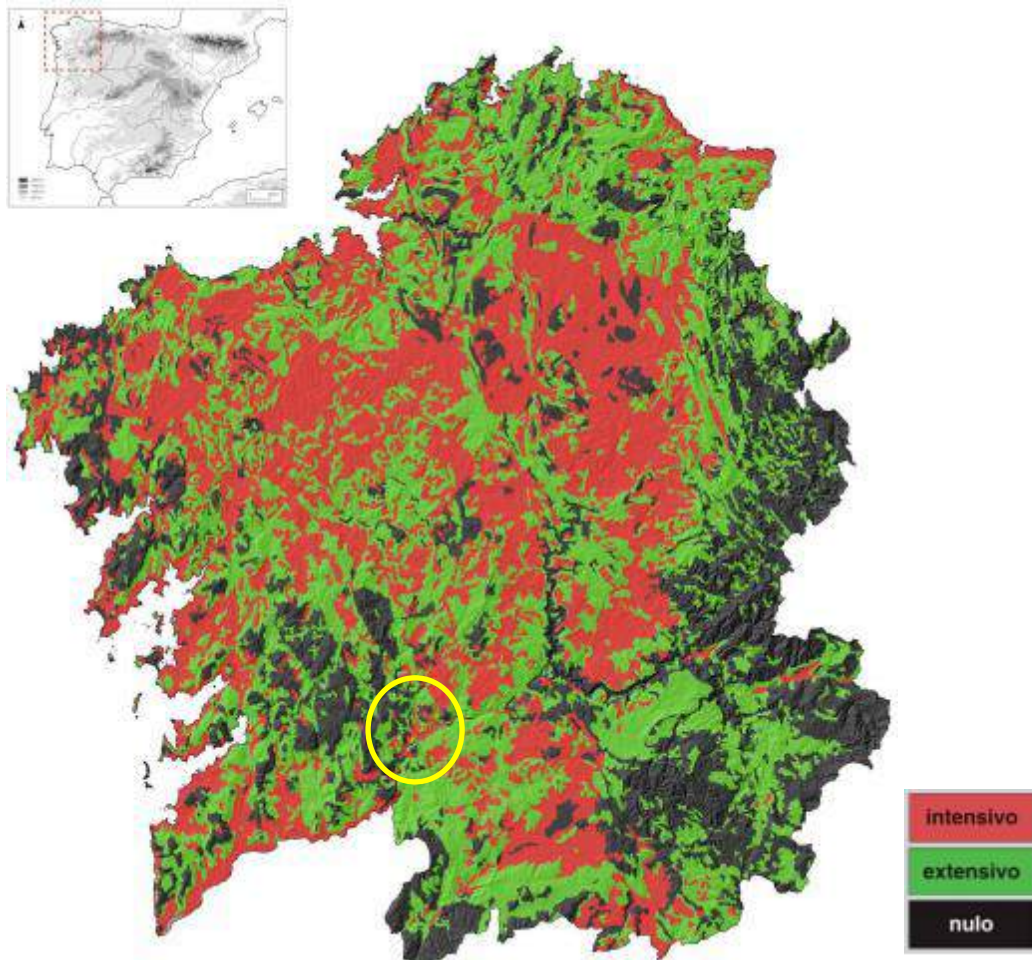
1. A agricultura de carácter intensivo é de rendementos constantes con ciclos de rotación complexos que poden achegar dúas colleitas anuais. Emprégase un tipo de solo rico en nutrientes e cun elevado nivel hídrico, polo que é difícil de rotular.

A combinación de cereais de inverno e de primavera permite producir dúas colleitas anuais con rotacións complexas grazas ás leguminosas.

A agricultura de carácter extensivo, baseada en ciclos longos, é factible en solos lixeiros máis fáciles de traballar e opta por terras ben drenadas e pouco profundas. As terras de uso extensivo teñen solos lixeiros, ben drenados. As súas limitacións para unha agricultura de ciclos longos están relacionadas co clima ou as características litolóxicas do solo.

2. As terras de uso intensivo ocupan o fondo dos vales. Son solos pesados, ricos en nutrientes, sen litosois nin zonas pedregosas significativas. Permiten o desenvolvemento dunha agricultura intensiva, con ciclos curtos e rotacións complexas, susceptible de achegar varias colleitas ao ano.
3. As terras non aptas para a agricultura adoecen de importantes deficiencias debidas á pendente, as propiedades do solo e as condicións climáticas. Como permiten captar recursos silvícolas e cinexéticos definíronse como terras de captación pero, mantívose o cualificativo de nulo ao enfocar a análise aos usos agrogandeiros en terreos agrícolas.

Imaxe 20: Mapa de usos potenciais da terra de Galicia.

	Intensiva	Extensiva	Nula / captación recursos
Pendiente	< 3-10%	< 10-35%	> 35%
Pedregosidad	< 10-25%	< 25%	> 25-50%
Profundidad	> 100 / 50-100 cm	> 50 cm	< 25 cm
Riesgo de erosión	sin riesgo / riesgo moderado	riesgo moderado / grave	riesgo grave
Riesgo de heladas	< 3 – 7,5 meses	< 3 – 9 meses	7,5 – > 9 meses
Régimen hídrico	≥ 4 5 – 7	≥ 4 5 - 8	1- 3 8 - 9

Táboa 16: Criterios de conversión do Mapa de Capacidade Produtiva dos Solos de Galicia á reclasificación en terras con tres usos potenciais de produción agrícola.

7.6. CARACTERIZACIÓN FÍSICA DOS TERREOS

Para poder establecer a orientación dos terreos deberase realizar unha análise das condicións físicas da zoan de actuación, analizando en detalle as pendentes, elevacións, orientacións e características físico-químicas dos solos da zona de actuación.

Imaxe 21: Distribución de pendentes na zona de actuación.

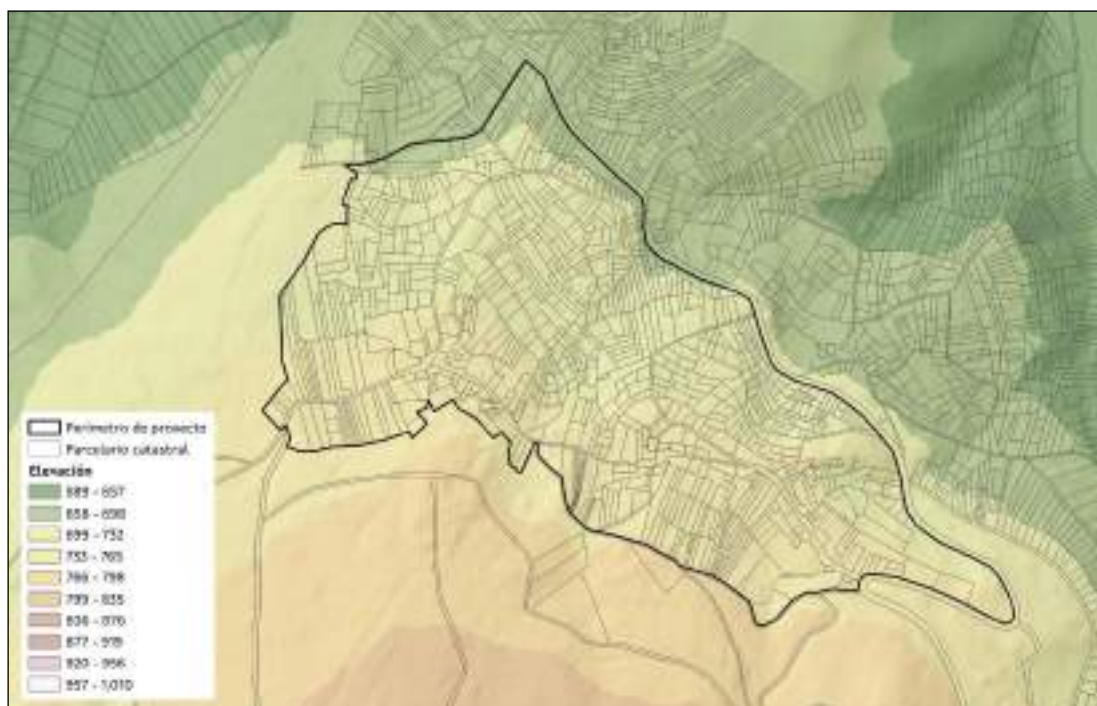
Realizando un estudo de pendentes, atopamos que en toda a área de actuación as pendentes son moi variables. As pendentes que máis atopamos varían dende o 5% ao 20% sendo as máis comúns entre 5% e 15% o que supón o 46,53% da superficie total do perímetro.

Pendente	Superficie (m ²)	Porcentaxe sobre total (%)
<2%	1.002,27	0,56
2-5%	8.826,76	4,94
5-10%	41.606,64	23,27
10-15%	41.594,30	23,26
15-20%	35.275,62	19,72
20-25%	25.568,80	14,3
25-35%	21.314,85	11,92
35-50%	3.389,33	1,9
>50%	239,90	0,13
	178.818,47	100

Táboa 17: Distribución de pendentes na zona de actuación.

A altitude media da zona de actuación sitúase entre os 694 metros, sendo as altitudes medias da zona as que se indican na seguinte imaxe:

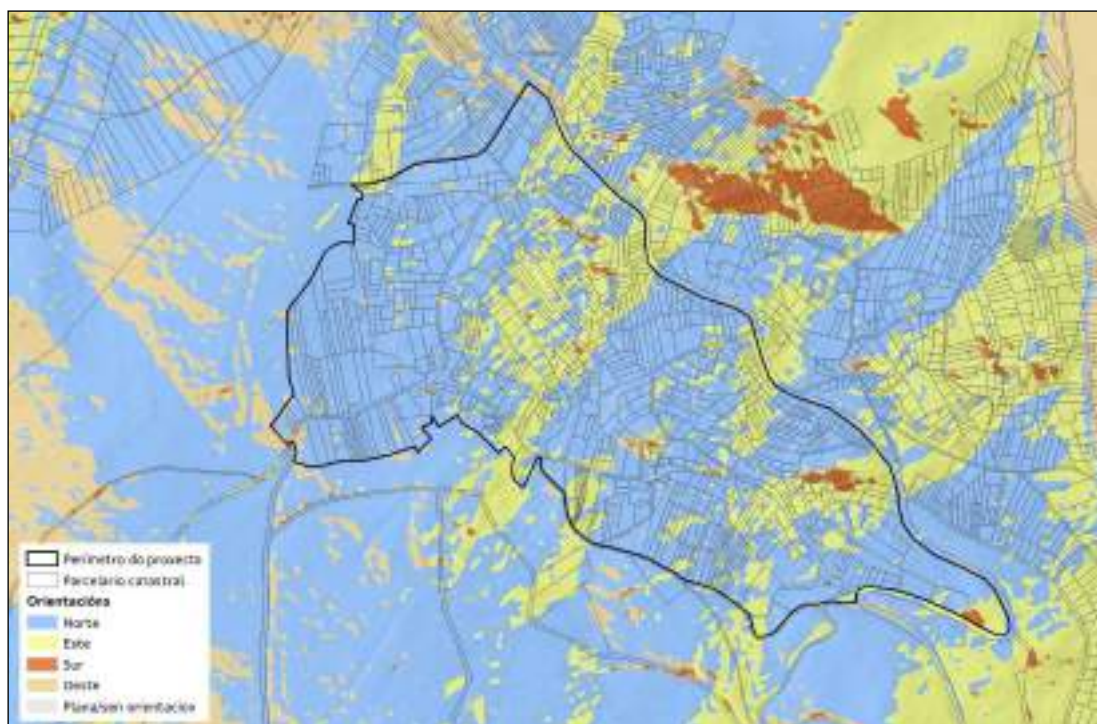
Imaxe 22: Distribución de altitude na zona de actuación.

En canto ás orientacións, na zona de actuación predomina a orientación norte no 72,18 % da superficie, seguida pola este, que supón o 25,08% da superficie.

Orientación	Superficie (m ²)	Porcentaxe sobre total (%)
Norte	129.075,02	72,18
Este	44.852,98	25,08
Sur	1.896,81	1,06
Oeste	2984,19	1,67
Plana/sen orientación	9,47	0,01
	178.818,47	100

Táboa 18: Distribución de orientacións na zona de actuación.

Imaxe 23: Distribución de orientacións na zona de actuación.

Para complementar a análise, utilizouse a ferramenta "Propiedades dos Solos de Galicia", que integra as Ciencias do Solo, Matemáticas e Ciencias Xeo-Computacionais mediante o desenvolvemento da disciplina coñecida como "Digital Soil Mapping" (McBratney, 2003), centrada na creación de modelos predictivos para a estimación espacial de propiedades do solo. É un conxunto de bases de datos xeorreferenciadas, en forma de mapas dixitais a alta resolución espacial, xeradas por medio de métodos de inferencia estatística a partir de observacións de campo, datos de laboratorio e parámetros ambientais auxiliares [*"Establecemento dun sistema experto de base tecnolóxica para a cuantificación de propiedades de solos en Galicia" (EM2012/060)*] -Proxecto financiado pola Xunta de Galicia dentro do Programa de Investigadores Emerxentes na convocatoria 2012 (Investigador Principal: Luís Rodríguez Lado; luis.lado@usc.es).

Con esta ferramenta, establecéronse as características físicas e químicas do solo para cada parcela a porcentaxe de arxila, area e limo, materia orgánica o valor do pH,...

A modo de resume, os valores medios da zona inclúense na táboa seguinte:

CARACTERÍSTICA	VALOR
pH	4,0 – 5,0
Materia Orgánica (%)	12 – 16
Carbono Orgánico (%)	7 – 10
Densidade do solo (g.cm ⁻³)	0,5 – 0,81
Porosidade (%)	70 - 75

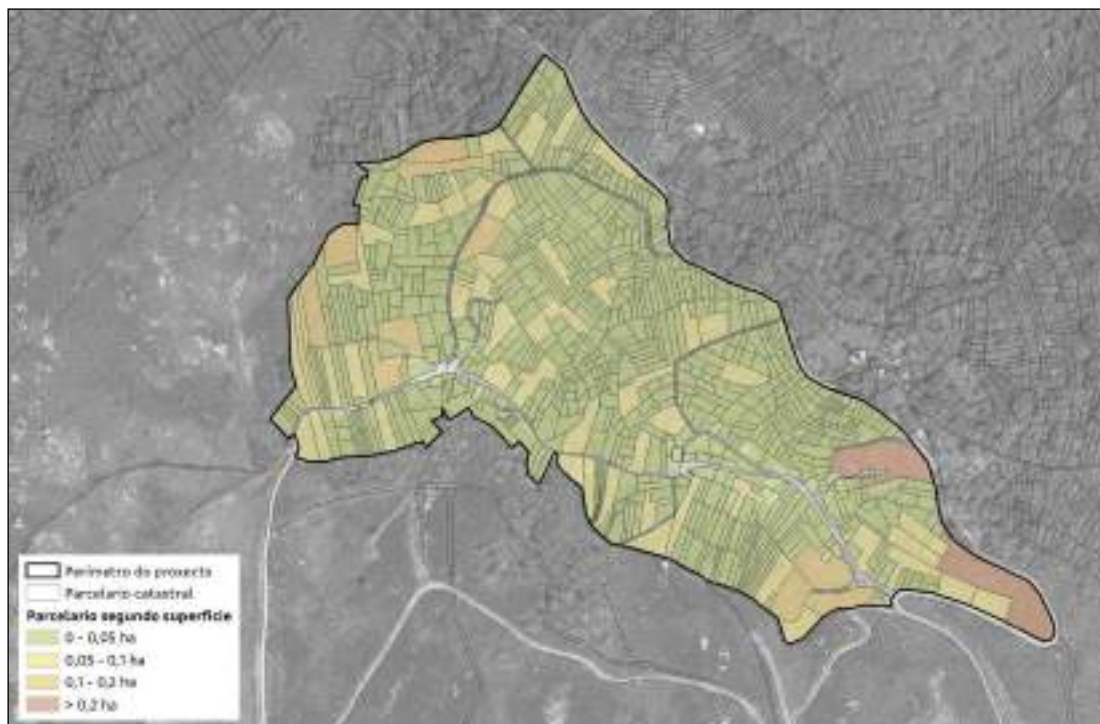
CARACTERÍSTICA	VALOR
Textura	Franca/Franco-areosa
Textura (HYPRES)	Media/Grosa
Limo (%)	20 - 40
Arxila (%)	10 - 20
Area (%)	50 - 70

Táboa 19: Resume de valores medios para a caracterización de terreos na zona de actuación.

7.7. CARACTERIZACIÓN DA PROPIEDADE DOS TERREOS

As parcelas obxecto de actuación no proxecto de Aldea Modelo son un total de 727 predios, tendo en conta que no cómputo non se inclúen as parcelas localizadas en zona de núcleo rural.

A superficie total do perímetro da aldea modelo é de 17,88 ha. A superficie media destas parcelas é de 205,29 m², sendo o total da superficie de actuación 14,70 ha.

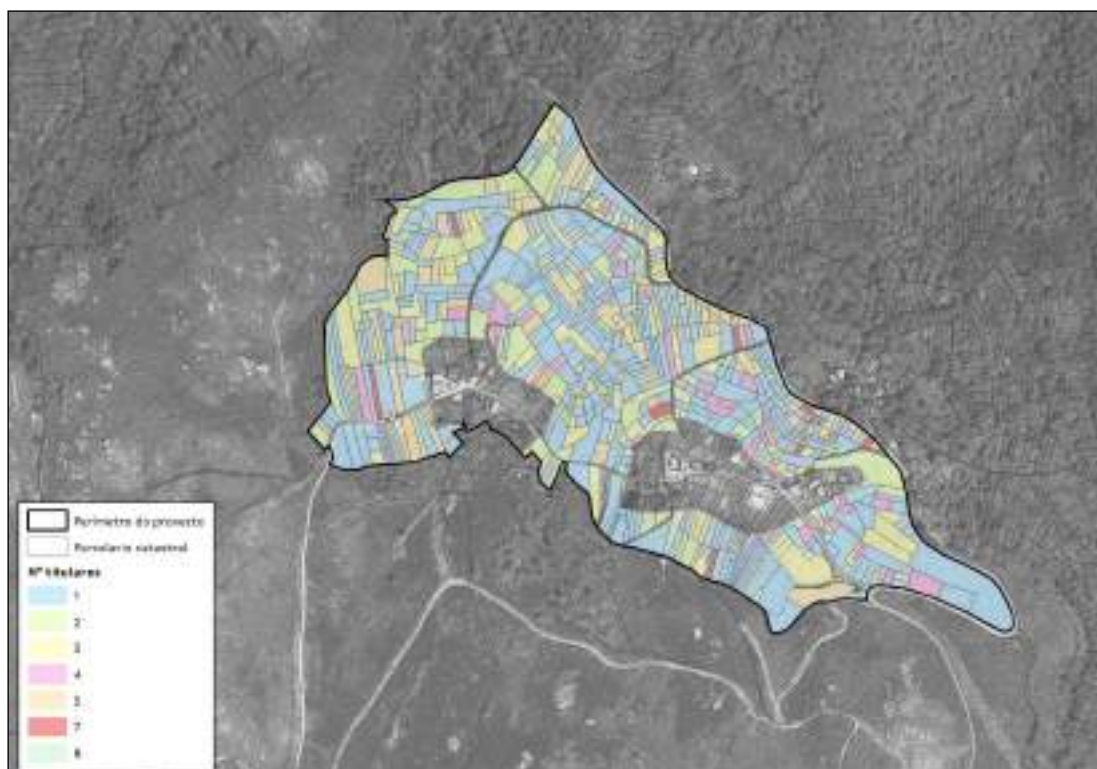

Imaxe 24: Distribución do tamaño das parcelas na zona de actuación.

Analizando a superficie por parcela, máis do 95% das propiedades teñen unha superficie inferior aos 500 m².

Imaxe 25: Distribución do número de titulares por parcela na zona de actuación.

En relación á titularidade das parcelas, máis do 50% teñen un único titular, cunha media de 7,34 parcelas/persoa e unha superficie media por titular de 1.484,86 m².

No Anexo I detállase a relación das parcelas incluídas no perímetro, parcelas excluídas e as súas causas de exclusión, así como a relación das parcelas das que non foi posible localizar ás súas persoas titulares.

No referente o tipo de propiedade, dentro da zona de estudio non existe superficie pertencente a Montes Veciñais en Man Común (MVMC), segundo datos obtidos ata a data a titularidade dos predios corresponde a persoas físicas.

7.8. DEFINICIÓN DE USOS

A definición de usos corresponde coa necesidade de establecer a evolución dos usos na zona de estudo, coñecendo isto, pódense coñecer datos fundamentais que apoiem á implantación dos usos óptimos do perímetro de aldea modelo.

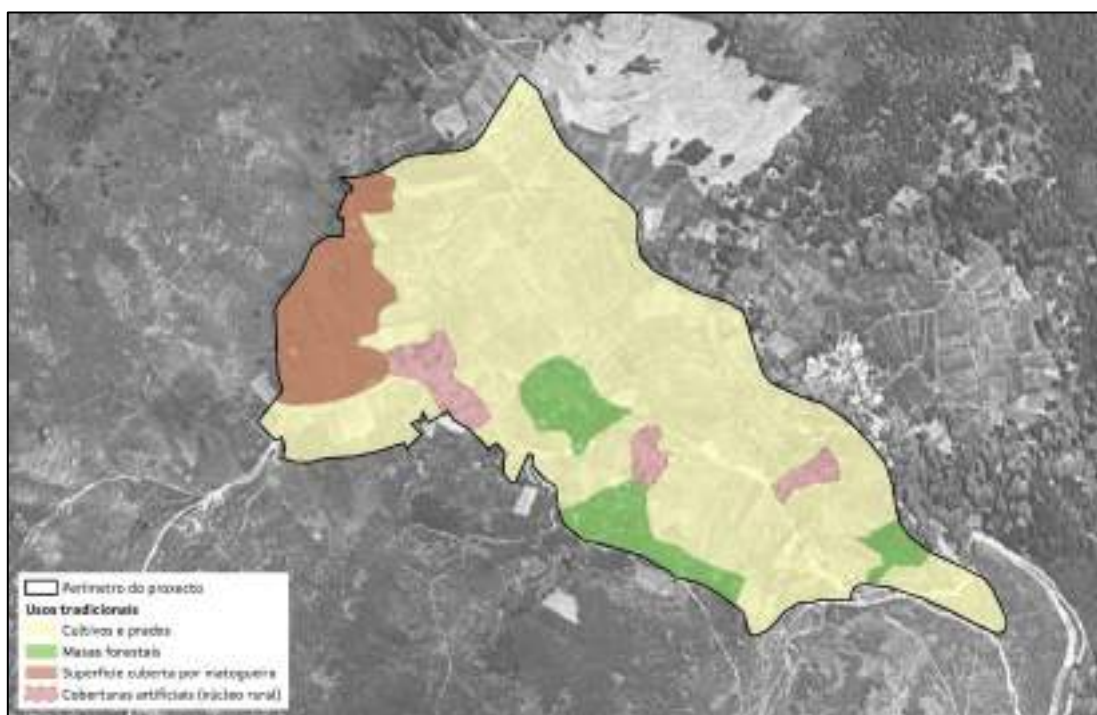
A partir de un estudo realizado na zona (análise de campo parcela a parcela e entrevistando a propietarios) en combinación con fotointerpretación do voo americano dos anos 1956 e 1957 chegaronse a establecer os usos históricos da zona de estudo resultando os usos definidos na seguinte imaxe.

Como usos do solo históricos atopamos:

- Cultivos e prados: terreos nos que se aplicaban labores necesarios para obter un aproveitamento agrícola. Esta categoría inclúe terras de cultivo intensivos, cultivos permanentes e terras con cultivos en distintas alternativas de rotación.
- Masas forestais: formacións forestais compostas de árbores, incluíndo estados novos e rexenerados dos mesmos, predominan as especies frondosas que perden a folla ao comezo da estación máis desfavorable.
- Superficie cuberta por matogueira: zonas sen aproveitamento establecido, eran susceptibles de pastoreo. Inclúe aqueles terreos tradicionalmente empregados como agrícolas en estado de abandono.
- Coberturas artificiais: engloba o núcleo rural tradicional.

Imaxe 26: Usos históricos sobre imaxe aérea anos 50.

Empregando a mesma metodoloxía pero neste caso en combinación coa ortofoto de máxima actualidade, establécense os usos actuais da zona chegando a obter unha visión xeral da evolución dos usos da zona.

Como usos actuais establecidos mediante esta metodoloxía establécense:

- Cultivos herbáceos e prados: representa o territorio no que se aplican labores necesarios para obter un aproveitamento agrícola. Inclúe terras de cultivos extensivos, cultivos permanentes.
- Frondosas autóctonas caducifolias: formacións forestais compostas por carballos, salgueiros, bidueiros e algún castiñeiro, incluíndo estados novos

e rexenerados dos mesmos, predominan as especies frondosas que perden a folla ao comezo da estación máis desfavorable.

- Plantación de árbores para froito: formacións forestais compostas por castiñeiros plantados non seu día polo home para ou cultivo produtivo desta especie e que se seleccionaron pola súa cantidade e calidade de froito.
- Superficie cuberta por matogueira: pastos herbáceos de carácter permanente, producidos polo home nun pasado remoto, pódense segar e son susceptibles de pastoreo. Inclúe aqueles terreos tradicionalmente empregados como agrícolas en actual estado de abandono.
- Artificial: engloba o núcleo rural tradicional, estradas, camiños e as parcelas de uso residencial.

Imaxe 27: Usos actuais da zona do perímetro.

7.9. ANÁLISE HISTÓRICA

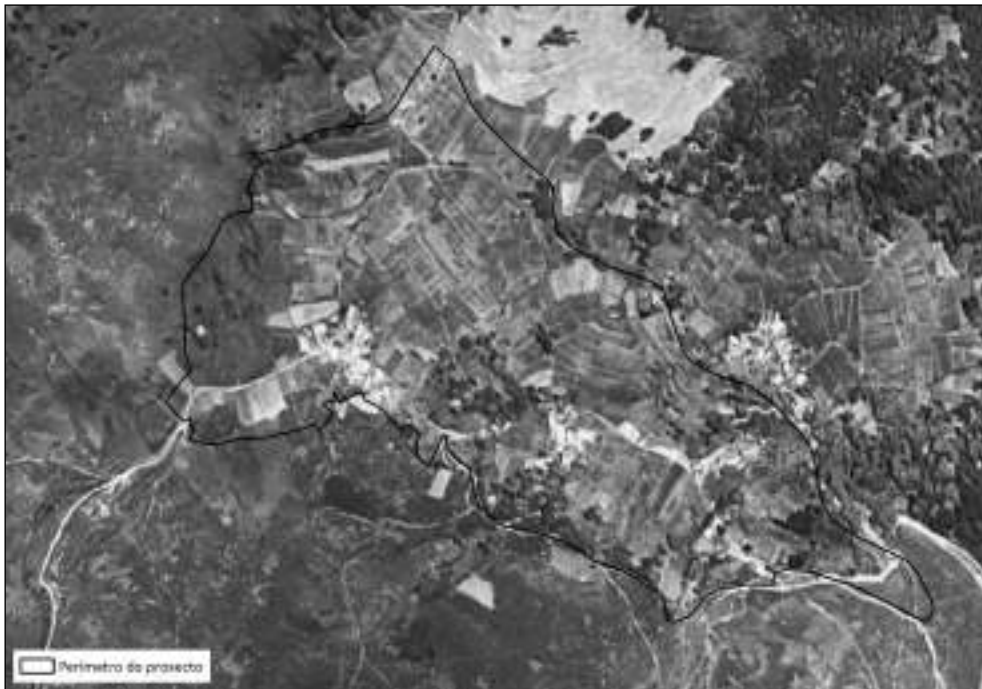
Para coñecer o uso tradicional dos terreos, realízase un estudo evolutivo do aproveitamento do medio rural mediante a análise das ortofotos existentes.

Para acreditar historicamente o aproveitamento dos terreos consultáronse as ortofotos históricas da fototeca dixital do Instituto Xeográfico Nacional, en estas imaxes constátase a existencia de actividade agraria e forestal en todo o perímetro definido como Aldea Modelo.

1. VOO AMERICANO (1956-57)

Imaxe 28: Imaxe histórica. Voo americano (1956-57).

2. ORTOFOTO ANO 2003

Imaxe 29: Imaxe histórica. PNOA 2003.

3. ORTOFOTO ANO 2008

Imaxe 30: Imaxe histórica. PNOA 2008.

4. ORTOFOTO ANO 2010

Imaxe 31: Imaxe histórica. PNOA 2010.

5. ORTOFOTO ANO 2014

Imaxe 32: Imaxe histórica. PNOA 2014.

6. ORTOFOTO ANO 2017

Imaxe 33: Imaxe histórica. PNOA 2017.

7. ORTOFOTO ANO 2020

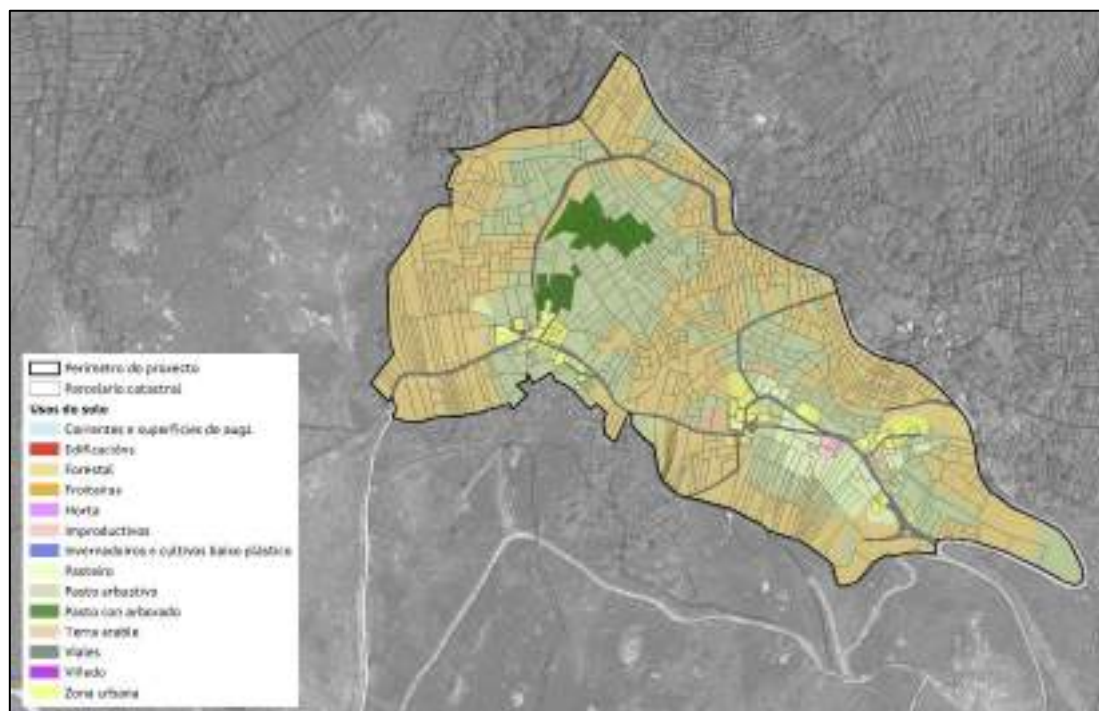
Imaxe 34: Imaxe histórica. PNOA 2020.

8. CONCLUSIÓN

Da revisión evolutiva das diferentes ortofotos, podemos concluír que na do ano 1956-57 identifícase claramente a zona aproveitada para cultivo agrícola. Nos últimos anos existe unha progresión no abandono do cultivo das terras, incrementándose a superficie da superficie arborada en todo o ámbito do perímetro determinado como Aldea Modelo.

7.10. ESTADO ACTUAL

Complementario á definición de usos, determínanse os usos agroforestais actuais tomándose como punto de partida os usos actuais reflexados na cartografía do SIXPAC.

Imaxe 35: Usos do perímetro segundo SIXPAC

Con esta cartografía de base, e tras realizar inspección en campo parcela por parcela, chegouse a definir o uso actual na zona de estudio.

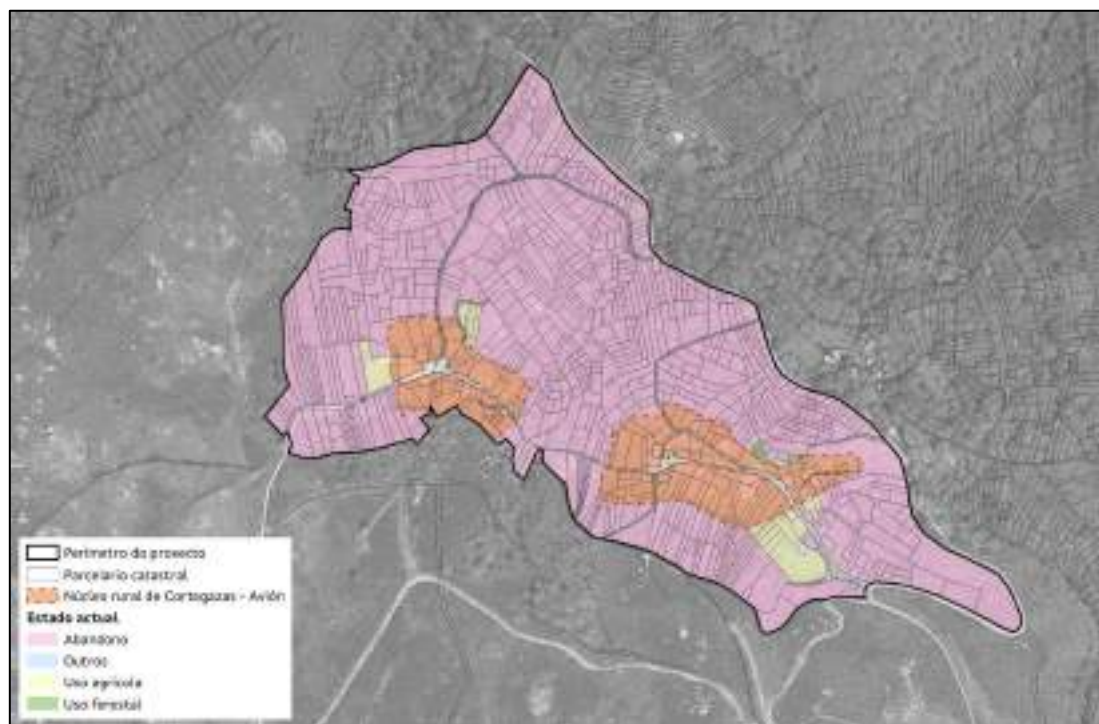
USO ACTUAL	ÁREA (ha)	PORCENTAXE (%)
Forestal	9,46	52,88
Improdutivos	0,06	0,32
Pasteiro	0,72	4,03
Pasto arbustivo	5,15	32,14
Pasto con arborado	0,49	2,76
Terra arable	0,16	0,89
Vías	0,63	3,51
Zona urbana	0,62	3,47
TOTAL ACTUACIÓN	17,88	100

Táboa 20: Clasificación da superficie segundo uso Sixpac.

Segundo Sixpac, o uso principal nesta aldea é o forestal que ocupa o 52,88% da superficie do perímetro, seguido polo pasto arbustivo que representa un 32,14% da superficie total.

En canto ao estado actual dos terreos conclúese que da superficie de actuación que engloba o perímetro da aldea modelo, un 96,32% mostra na actualidade un estado de abandono ou infrutilización.

Imaxe 36: Clasificación do estado actual identificado no traballo de campo da zona de estudo.

ESTADO ACTUAL	ÁREA (ha)	PORCENTAXE (%)
Abandono / infrautilización	14,16	96,32
Uso agrícola	0,49	3,33
Uso forestal	0,03	0,22
Outros	0,02	0,12
TOTAL ACTUACIÓN	14,70	100

Táboa 21: Distribución do estado actual na zona de estudo.

A situación actual, con un alto índice de abandono/infrautilización dos terreos xera unha gran potencialidade da zona para a súa posta en produción sen que existan grandes condicionantes como poderían ser a existencia de terreos en produción ou masas consolidadas de frondosas autóctonas.

7.11. CARACTERIZACIÓN VISUAL DA SITUACIÓN ACTUAL

Na visita previa á zona de actuación, revisouse o perímetro proposto, para analizar de xeito xeral o estado dos terreos na actualidade.

Os resultados da visita refléxanse nas seguintes imaxes:

Pasteiro en abandono e/ou infrautización Zona en uso.

Zona de hortas de autoconsumo

Zona en abandono e/ou infrautización

Zona en abandono e/ou infrautización xunto a plantación

Zona en abandono e/ou infrautización

Zona de acceso, grandes formacións rochosas

Zona en abandono e/ou infrautización

Zona en abandono e/ou infrautización

Zona viviendas en abandono

Zona en abandono e/ou infrautización

8. CARACTERIZACIÓN DA ZONA DE PROTECCIÓN PATRIMONIAL

A normativa de obrigado cumprimento que regula as actuacións son:

- *Lei 16/1985, de 25 de xuño, do Patrimonio Histórico Español.*
- *Decreto 199/97, que regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia.*
- *Lei 5/2016, do 4 de maio, do patrimonio cultural de Galicia.*
- *Lei 39/2015, do 1 de outubro, do procedemento administrativo común das Administracións Públicas.*
- *Decreto 93/2017, do 14 de setembro, polo que se regula a composición e funcionamento dos consellos territoriais de Patrimonio Cultural de Galicia, do Consello Asesor dos Camiños de Santiago e da Comisión Técnica de Arqueoloxía.*
- *Decreto 83/2018, do 26 de xullo, polo que se aproba o Plan Básico Autonómico de Galicia.*
- *Lei 2/2016, do 10 de febreiro, do solo de Galicia.*
- *As demais normas de aplicación, nomeadamente a lexislación vixente sobre o réxime do solo, a ordenación do territorio e o planeamento urbanístico, en relación coa protección e conservación do patrimonio cultural.*

Unha vez consultados o rexistro arqueolóxico da Dirección Xeral do Patrimonio Cultural o catálogo de elementos protexidos no PXOM do concello de Avión e o Plan Básico Autonómico, no perímetro da Aldea Modelo de Cortegazas realizaranse traballos nalgúns parcelas incluídas nos contornos tanto de xacementos censados-catalogados e de elementos catalogados do Patrimonio Cultural.

Os contornos que afectan ás parcelas que se atopan dentro do perímetro de actuación da Aldea Modelo de Cortegazas son os seguintes:

- Igrexa de San Antón (elemento nº 109 do catálogo do PXOM e PBA 350054).
- Cruceiro (elemento nº 110 do catálogo do PXOM e PBA 350055).

Segundo o disposto no artigo 39.1 da Lei 5/2016, "As intervencións que se pretendan realizar en bens de interese cultural ou catalogados, así como, de ser o caso, no seu contorno de protección ou na súa zona de amortecemento, terán que ser autorizados pola consellería competente en materia de patrimonio cultural, coas excepcións que se establece esta lei".

Os elementos coa consideración de ben integrantes do Catálogo do Patrimonio Cultural de Galicia, segundo o artigo 30 da LPCG, por atoparse incluídos no catálogo do PXOM do concello de Avión, son:

1. IGREXA DE SAN ANTÓN (elemento nº 109 do PXOM).

Igrexa de tamaño pequeno e estilo popular cunha sola nave rematada no ábsida. Peche de cantería encintada e porta alintelada a modo de arcada. Grandes

contrafortes exteriores e presbiterio sobreelevado. No cemiterio ca rodea pódense atopar varias lapidas sen crucifixos e si con motivos xudaicos.

Código no Catálogo das PXOM de Avión: nº 109, plano OM-27/OR-16.

Grado de protección: Integral.

Código no Catálogo da Xunta: PBA 350054.

Categoría do Ben: Inventariado [Inventario de Bens Patrimoniais da Xunta Catalogado (Catálogo da Xunta e dos PXOM) Elemento Catalogado do Patrimonio Cultural].

2. CRUCEIRO (elemento nº 110 do PXOM).

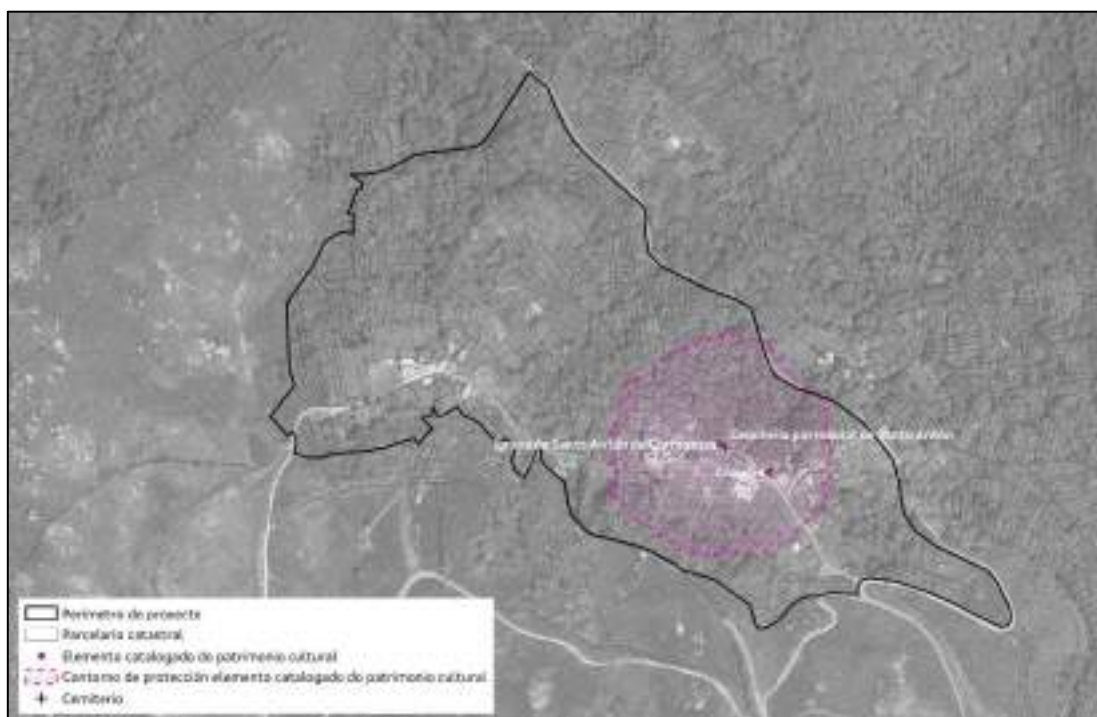
Cruceiro que semella bastante novo e mais que un banco frontal semella ser un altar. A base consta de tres escálons ou chanzos e sobre ela un penedo a modo directo de base xa que despois o fuste ou baral fai xa as veces de cruceiro cunha escultura dun Cristo crucificado.

Código no Catálogo das PXOM de Avión: nº 110, plano OM-27/OR-16.

Grado de protección: Integral.

Código no Catálogo da Xunta: PBA 350055.

Categoría do Ben: Inventariado [Inventario de Bens Patrimoniais da Xunta Catalogado (Catálogo da Xunta e dos PXOM) Elemento Catalogado do Patrimonio Cultural].

Imaxe 37: Contorno de protección dos elementos catalogados do patrimonio cultural.

Para a protección dos elementos patrimoniais inventariados na zona de actuación, previo ao inicio dos traballos ou de calquera labor relacionada con eles, deberanse cumprir as seguintes condicións:

- Balizamento dos xacementos arqueolóxicos seguindo unha perimetral que garanta a intanxibilidade da área de protección integral ou, de non estar esta precisada, en canto as evidencias físicas en superficie (estruturas defensivas dos

castros, protuberancias nos relevos nas mámoas e outros xacementos megalíticos, afloramentos rochosos nos petróglifos etc.).

- As rozas serán exclusivamente manuais na intermediación dos elementos patrimoniais inventariados.
- Non se realizarán movementos de terra, nin amoreamentos ou depósitos, nin se poderá abrir pistas novas no contorno de protección dos xacementos.
- Respectaranse os afloramentos rochosos, por se existise arte rupestre. En ningún caso a maquinaria ou o tráfico rodado se realizará sobre deles. Tampouco se arrastrarán troncos nin refugallos sobre a súa superficie nin se amorearán nin se depositarán enriba destes.
- Non se talarán en ningún caso árbores frondosas autóctonas en cumprimento do establecido na propia *Lei 3/2007, do 9 de abril, de prevención e defensa contra os incendios forestais*.

9. CARACTERIZACIÓN DA ZONA DE PROTECCIÓN HIDROGRÁFICA

En materia de Augas a normativa de aplicación será o *Real Decreto Legislativo 1/2001, do 20 de xullo, polo que se aproba o texto refundido da Lei de Augas; Lei 9/2010 do 4 de novembro de Augas de Galicia; Real Decreto 9/2008, de 11 de xaneiro, polo que se modifica o Regulamento do Dominio Público Hidráulico (RDPH) aprobado polo Real Decreto 849/1986, do 11 de abril e Real Decreto 35/2023, do 24 de xaneiro, polo que se aproba a revisión dos Plans Hidrolóxicos das demarcacións hidrográficas do Cantábrico Occidental, Guadalquivir, Ceuta, Melilla, Segura e Júcar e da parte española das demarcacións hidrográficas do Cantábrico Oriental, Miño-Sil, Douro, Tajo, Guadiana e Ebro.*

Atendendo o *Real Decreto 9/2008, de 11 de xaneiro, polo que se modifica o Regulamento o Dominio Público Hidráulico, aprobado polo Real Decreto 849/1986, do 11 de abril*, no seu artigo 4 queda establecido que:

"1. Álveo ou canle natural dunha corrente continua ou descontinua é o terreo cuberto polas augas nas máximas crecidas ordinarias (artigo 4 do texto refundido da Lei de Augas). A determinación dese terreo realizarase atendendo ás súas características xeomorfolóxicas, ecolóxicas e tendo en conta as informacións hidrolóxicas, hidráulicas, fotográficas e cartográficas que existan, así como as referencias históricas dispoñibles."

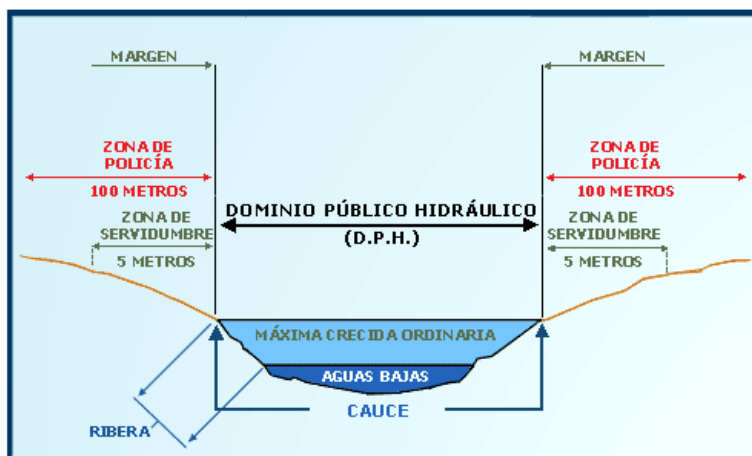
Tendo en conta esta definición, a delimitación de zonas de protección de canles (zona de servidume e policía) quedará suxeita á posible aparición de canles naturais non cartografiados ou inventariados no momento da redacción deste documento, atendendo ao establecido na normativa do Organismo de conca competente.

A lexislación de augas, no artigo 6 tanto do Texto Refundido da Lei de Augas aprobada polo *Real Decreto Legislativo 1/2001, do 20 de xullo* como do *Real Decreto 9/2008, de 11 de xaneiro, polo que se modifica o RDPH* establece que:

" (...) nas marxes dos terreos que lindan con ditos leitos, están suxeitas en toda a súa extensión lonxitudinal:

- a) A unha zona de servidume de cinco metros de anchura para uso público, que se regula neste regulamento.*
- b) A unha zona de policía de cen metros de anchura, na que se condicionará o uso do solo e as actividades que nel se desenvolvan."*

Imaxe 38: Zonas afección hidrográfica.

As características e os usos de ditas zonas de protección de canles, quedan establecidas nos artigos 7 e 9 do *Real Decreto 9/2008, de 11 de xaneiro, polo que se modifica o RDPH*.

O artigo 36 do *Real Decreto 35/2023, do 24 de xaneiro, polo que se aproba a revisión do Plan Hidrolóxico da parte española da demarcación hidrográfica do Miño-Sil*, establece as medidas relativas ós usos da auga, do dominio público hidráulico e das zonas de protección de servidume e policía.

Ademais, terase en conta o establecido na instrución 3/2019 sobre obras, traballos e actividades non sometidos ó Regulamento do Dominio Público Hidráulico e que non requiren a tramitación dun expediente de autorización.

Tendo en conta todo o anterior, procederase ás tramitacións necesarias para levar a cabo as actuacións a realizar en zonas de protección de canles ante o Organismo de cunca competente.

10. ORDENACIÓN PRODUTIVA DOS TERREOS

A análise do grao de abandono dos predios da zona de actuación, mediante o estudo realizado parcela a parcela, completándoo coas características climáticas, hidrolóxicas, edafolóxicas, de produción e limitacións; permitiu a xeración de fichas individuais descritivas nas que se identifican tanto os elementos que poderían condicionar un futuro cultivo unha futura posta en produción dos terreos, así como a análise individual da orientación produtiva de cada parcela. As producións potenciais que se atopan en parcelas similares na contorna.

Esta análise permite obter unha caracterización xeral da zona de estudo, tanto a nivel global para o conxunto do perímetro da aldea como a nivel de parcela, chegando a propoñer unha clasificación na que se establece unha zonificación óptima para o cultivo dunha especie principal e outra secundaria.

Neste punto preténdese determinar aqueles cultivos ou aproveitamentos para os que existe unha maior aptitude, xustificando a decisión tecnicamente, dende o punto de vista económico, técnico, social e ambiental, na totalidade ou parte do perímetro, tanto un uso ou actividade principal como secundaria.

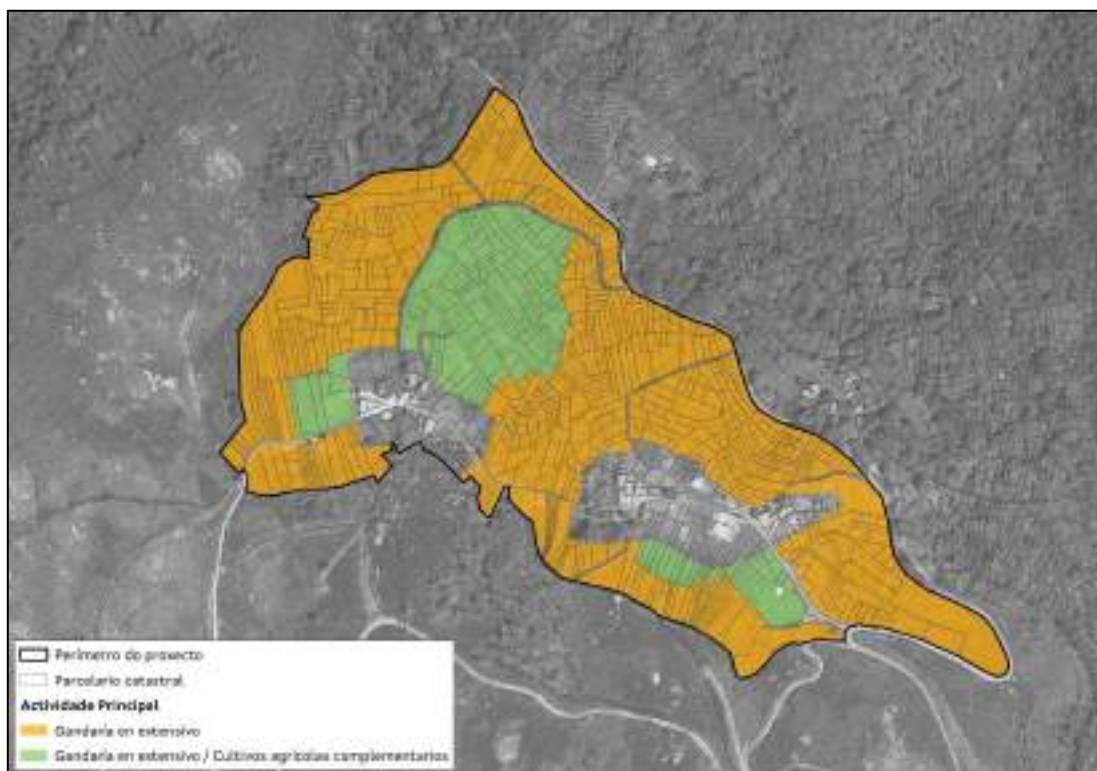
10.1. CARACTERIZACIÓN DOS TIPOS DE CULTIVO ANALIZADOS

Para analizar o uso para a posta en produción agrogandeira e forestal dos terreos, mediante o establecemento de actividades gandeiras ou cultivos agrarios e forestais para obtención de froito, establécese unha proposta de actividade principal e secundaria. Para isto, construíuse un sistema de información xeográfica (SIX) no que se verteron todos datos recompilados que se mencionaron nos apartados anteriores (datos bibliográficos, de gabinete e obtidos en campo), no cal a partir de diferentes técnicas de análise chegouse a propoñer un cultivo ou actividade principal e secundaria para cada unha das parcelas da aldea.

Debido ás condicións identificadas na zona afectada polo proxecto de Aldea Modelo de Cortegazas (Avión), establécese unha zonificación dos terreos para definir a **ACTIVIDADE PRINCIPAL**:

- **GANDERÍA EN EXTENSIVO.** Na zona establécese o aproveitamento gandeiro en extensivo, pois existen amplas superficies poboadas con especies de frondosas autóctonas caducifolias a protexer, que facilitan o aproveitamento silvopastoral dos terreos.
- **CULTIVOS AGRÍCOLAS COMPLEMENTARIOS.** Nesta zona indícase un aproveitamento dos terreos para cultivos complementarios á explotación gandeira.

Imaxe 39: Actividade principal proposta.

Dentro das distintas posibilidades de gandería extensiva, contéplase principalmente o aproveitamento para vacún de carne, gando porcino, ovino e cabrún. Calquera das modalidades elixidas deberá ser en extensivo e terán prioridade aquelas explotacións que inclúan unha produción integrada e/ou en ecolóxico.

Será prioritario nalgunha zona a coexistencia de gando en extensivo e a produción de cultivos para o propio abastecemento da explotación, para garantir a sustentabilidade e multifuncionalidade do aproveitamento.

Dentro das zonas analizadas existen zonas con importante potencial apícola, debido á existencia de vexetación que potencia este aproveitamento, esta actividade terase en conta como complementaria en todo o perímetro da aldea (a localización deberá estar supeditada á normativa existente que regula a actividade).

Ao tratarse dunha área con masas consolidadas de frondosas autóctonas, e dende o punto proteccionista do proxecto, deberase adecuar a carga gandeira e o plan de manexo da explotación de xeito que non afecte ás masas arbóreas existentes. Como norma xeral a carga gandeira¹ deberá ser inferior a 2 UGM²/ha. Así por exemplo, para

¹ Tómanse como referencia os valores de produción ecolóxica. Ver anexo IV do *REGULAMENTO (CE) N° 889/2008 DA COMISIÓN de 5 de setembro de 2008, Polo que se establecen disposicións de aplicación do Regulamento (CE) no 834/2007 do Consello sobre produción e etiquetado dos produtos ecolóxicos, con respecto á produción ecolóxica, o seu etiquetado e o seu control.*

² UGM = Unidade de Gando Maior. Ver conversión das diferentes categorías no anexo II do Regulamento (UE) n° 808/2014 da Comisión, do 17 de xullo de 2014.

o gando vacún supón un límite de 2 vacas adultas/ha. Para o gando ovino e cabrún o límite será de 13 animais/ha. No caso de explotacións de porcino recoméndase³ non superar os 15 porcos por hectárea e establecer varios recintos de manexo que permitan a rotación dos animais de tal xeito que posibilite un período de rexeneración mínimo de 45 días.

Nas parcelas nas que se identifiquen masas consolidadas de frondosas autóctonas (principalmente do xénero *Quercus* spp. e *Castanea sativa*), aplicarase o modelo silvícola XFAS (xestión de frondosas por rareo sucesivo) e CS3 (Producción de froito e outros aproveitamentos e persistencia en soutos tradicionais), en base ao establecido na orde do 9 de febreiro de 2021 pola que se modifica o anexo I da Orde do 19 de maio de 2014 pola que se establecen os modelos silvícolas ou de xestión forestal indicativos e referentes de boas prácticas forestais para os distritos forestais de Galicia.

Nestes modelos silvícolas o obxectivo fundamental é garantir a persistencia da masa, a produción múltiple e a conservación da biodiversidade nas masas consolidadas de frondosas autóctonas. Asegurarase a conservación dos valores ecosistémicos e ambientais e da diversidade.

Serán actividades permitidas as rozas selectivas nos bosquetes en rexeneración, a xeito de axuda á rexeneración natural ata a etapa de monte bravo e as rozas perimetrais con zonas de matogueira para facilitar rexeneración e reducir o risco de incendio forestal. Non é necesario fixar unha quenda de corta por non buscarse un sistema de xestión rotacional, senón de cuberta forestal continua. Reservarase árbores á corta, distribuídos tanto individualmente como en grupos, permitíndose cortas de rareo sucesivo con período de rexeneración mínimo de 20 anos, aplicadas por bosquetes ou por faixas, sen que chegue nunca a producirse o apeo completo de ningún rodal.

Para establecer unha actividade / cultivo secundario, realízase unha análise dos cultivos agrarios e forestais para obtención de froito, a priori, máis aptos tendo en conta as condicións agronómicas da zona de actuación. Os cultivos analizados son os seguintes:

	SEMENTEIRA/ PLANTACIÓN	PROFUNDIDADE	RANGO TEMPERATUR A	RESISTENCIA XEADAS	PRECIPITACIO NS	SOLO	PH	M.O.	SALINIDADE
XIRASOL	FEBREIRO/ MAIO	60 cm	13° a 30°C	SI	<400mm	ARXILO AREOSOS	7	ALTA	ALTA
TRIGO	OUTONO	80 cm	3° a 32°C	MEDIA	<400mm	ARXILO AREOSOS	7	MEDIA	MEDIA

³ Real Decreto 1221/2009, do 17 de xullo, polo que se establecen normas básicas de ordenación das explotacións de gando porcino extensivo e polo que se modifica o Real Decreto 1547/2004, do 25 de xuño, polo que se establecen as normas de ordenación das explotacións cunícolas.

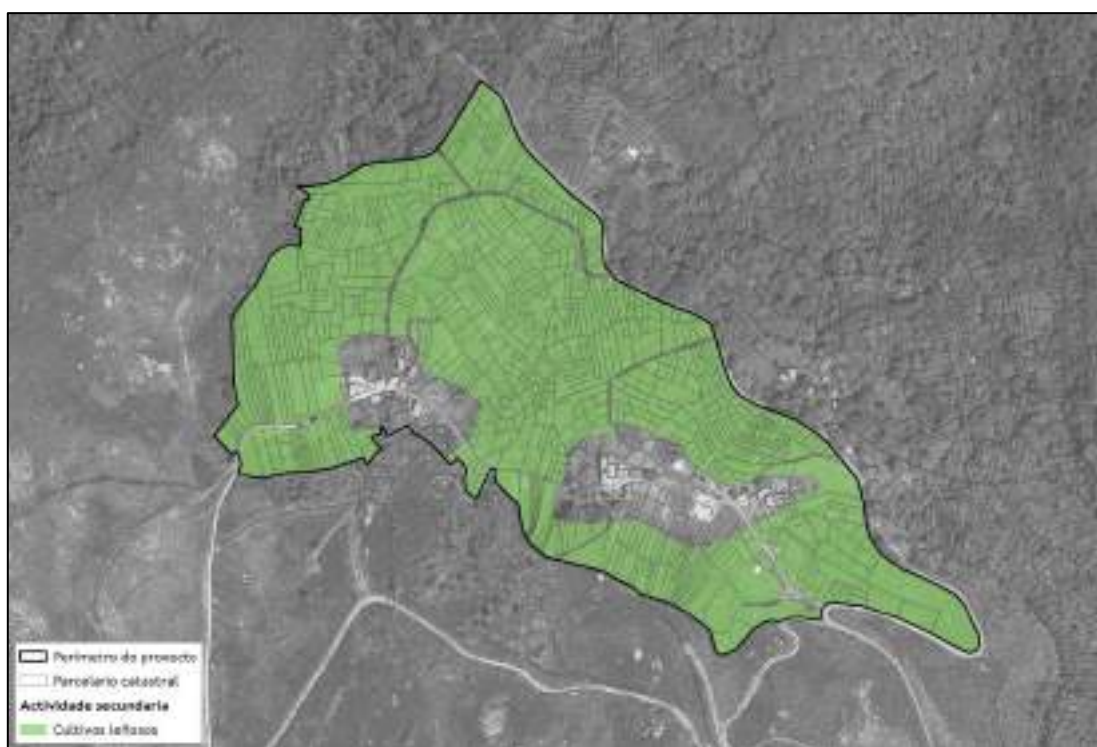

	SEMENTEIRA/ PLANTACIÓN	PROFUNDIDADE	RANGO TEMPERATUR A	RESISTENCIA XEADAS	PRECIPITACI NS	SOLO	PH	M.O.	SALINIDADE
CEBADA	XANEIRO/ MARZO	50 cm	-10° a 20°C	MEDIA	Resistente a seca	FRANCO/ AREOSOS	VAR.	ALTA	ALTA
CENTEIO	OUTONO	50 cm	5° a 32°C	ALTA	Resistente a seca	AREOSOS CALIZOS PEDREGOSOS	<7	BAIXA	MEDIA
VIDE	INVERNO/ PRIMAVERA	ALTA	-20°C a 38°C	BAIXA	250-450 mm	VARIABLE	7-9	MEDIA	MEDIA
OLIVEIRA ⁴	OUTONO	> 60 cm	-12° a 40°C	ALTA	250-450 mm	FRANCO AREOSOS	7-9	BAIXA	ALTA
CASTIÑEIRO	NOVEMBRO/ FEBREIRO	40-60cm	-20° a 38°C	MEDIA	400-900 mm	FRANCO	5,7-6	3-5 %	BAIXA

Táboa 22: Clasificación dos cultivos analizados.

Tendo en conta o anterior para o establecemento de **ACTIVIDADE SECUNDARIA**, conclúese que os terreos analizados presentan, por zonas, as seguintes potencialidades:

- **CULTIVOS LEÑOSOS.** Na Aldea Modelo propónse o aproveitamento destinado a cultivos leñosos como pode ser a plantación de árbores froiteiras, plantación de castaño para froito.

Imaxe 40: Actividade secundaria proposta.

⁴Para o cultivo de oliveira a profundidade de solo efectiva debe ser de polo menos 60 cm, non se debe encharcar a leira no inverno, aínda que sexa por un curto período de tempo nin debe ter veas de auga que a atravesen ou acuíferos ou mananciais a pouca profundidade respecto da superficie. Ten que estar asollada sen masas forestais grandes nos lindes no caso de que sexan leiras de menos de 1 ha.

No caso de parcelas que presentan masas forestais consolidadas non se define ningún tipo de actividade secundaria, permitindo soamente aquelas actividades que sexan compatibles co mantemento, conservación e explotación de ditas masas.

Nas parcelas nas que se identifiquen masas consolidadas de frondosas autóctonas (principalmente do xénero *Quercus spp.*), non se define ningún tipo de actividade secundaria, aplicarase o modelo silvícola XFAS (xestión de frondosas por rareo sucesivo), en base ao establecido na orde do 9 de febreiro de 2021 pola que se modifica o anexo I da Orde do 19 de maio de 2014 pola que se establecen os modelos silvícolas ou de xestión forestal indicativos e referentes de boas prácticas forestais para os distritos forestais de Galicia.

Neste modelo silvícola o obxectivo fundamental é garantir a persistencia da masa, a produción múltiple e a conservación da biodiversidade nas masas consolidadas de frondosas autóctonas. Asegurarase a conservación dos valores ecosistémicos e ambientais e da diversidade.

Serán actividades permitidas as rozas selectivas nos bosquetes en rexeneración, a xeito de axuda á rexeneración natural ata a etapa de monte bravo e as rozas perimetrais con zonas de matogueira para facilitar rexeneración e reducir o risco de incendio forestal. Non é necesario fixar unha quenda de corta por non buscarse un sistema de xestión rotacional, senón de cuberta forestal continua.

11. SISTEMA DE XESTIÓN DE TERRAS

Como xa se adiantou nos antecedentes deste documento, o sistema de xestión das terras que forman parte do proxecto de Aldea Modelo será a incorporación ao Banco de Terras e o seu posterior arrendamento. Os procedementos de incorporación e arrendamento de predios a través do Banco de Terras están regulados na *Lei 11/2021 de recuperación da terra agraria de Galicia* e nos acordos do Consello de Dirección da Agader. Toda a normativa de aplicación pode consultarse en <https://agader.xunta.gal/gl/banco-de-terras/lexislacion-e-normativa/>.

11.1. PARCELAS OBXECTO DE ACTUACIÓN

As parcelas contempladas no proxecto de ordenación produtiva para a posta en valor de terreos na Aldea Modelo de Cortegazas (Avión) son nas que inicialmente os titulares indicaron o seu interese para participar no proxecto [Ver plano 24].

As parcelas de actuación definitivas, estableceranse unha vez definida a actividade a desenvolver e tras a incorporación definitiva das parcelas por parte dos seus titulares no Banco de Terras de Galicia.

11.2. PREZO MÍNIMO DE ARRENDAMENTO

O Banco de Terras conta cuns prezos de referencia para os arrendamentos que son propostos pola Comisión Técnica de Prezos e Valores (capítulo III da *Lei de recuperación da terra agraria de Galicia*); e que posteriormente son remitidos ao Consello da Xunta para a súa aprobación.

Estes prezos de referencia fíxanse por unidade de superficie en función da parroquia onde se localiza e o tipo de terras (terras de labor, pasteiros, etc.). Como cada finca pode ter un porcentaxe de diferentes tipos de terras, o prezo de cada finca obtense por multiplicación da superficie de cada tipo de terra que posúe e o valor unitario da parroquia no que está.

Os prezos de referencia⁵ do Banco de Terras (expresados en €/ha*ano), para a parroquia de Agrón (San Lourenzo), no concello de Avión, son os establecidos na seguinte táboa:

Concello	Parroquia	Prezo cultivos leñosos	Prezo terras de labor	Prezo pastos e matos	Prezo forestais	Prezo incultos
Avión	Cortegazas (Santo Antón)	141	118	56	88	13

Táboa 23: Prezos de referencia do Banco de Terras de Galicia.

⁵ Os prezos de referencia do Banco de Terras son aprobados anualmente, en base ao artigo 13 da lei de recuperación da terra agraria de Galicia.

As persoas interesadas no arrendamento deberán indicar na súa solicitude o prezo polo que estaría disposto a alugar as parcelas sendo igual ou superior o establecido como prezo de referencia do Banco de Terras.

O prezo ofertado, a maiores doutros factores que se definen nun apartado posterior deste documento, será tido en conta como criterio de valoración nas propostas de explotación produtivas que se presenten.

11.3. DURACIÓN DO ARRENDAMENTO

A *lei de recuperación de terra agraria de Galicia* (artigo 56.c) establece prazos máximos de arrendamento en función do destino que se lle dea ás parcelas obxecto de actuación. Así, para destinos forestais o prazo máximo será de 70 anos e para o resto de destinos será de 30 anos.

Os proxectos de posta en produción de terreos en Aldeas Modelo teñen unha orientación agropecuaria, polo tanto a duración máxima dos arrendamentos será de 30 anos.

En canto á duración mínima, á hora de incorporar os terreos ao proxecto, os propietarios comprométese ao arrendamento das parcelas por un período mínimo de 10 anos segundo o establecido na lei de recuperación da terra agraria no seu artigo 111; *"(...) deberán asumir o permiso de entrada nelas para a realización das actuacións preparatorias necesarias para materializar a cesión e incluír adicionalmente un compromiso de incorporación de ditas parcelas ao Banco de Terras para a súa cesión por un período mínimo de dez anos (...)"*, este período mínimo asegura un horizonte temporal ás persoas arrendatarias suficiente para recuperar os investimentos iniciais de posta en produción destas terras. Do mesmo xeito e segundo establece o mesmo artigo, poderán ser aceptadas aquelas solicitudes presentadas no proceso de concorrencia competitiva que fagan referencia a un arrendamento por un período de 5 anos sempre e cando se xustifiquen tecnicamente.

Polo tanto, a duración dos arrendamentos no marco do proxecto de Aldea Modelo estarán comprendidos entre os 10 (5 só se se acompaña de unha xustificación técnica) e os 30 anos. No caso de que se presenten propostas que impliquen a cesión de terreo por un prazo superior aos 10 anos, antes da selección da proposta deberá darse traslado aos titulares dos dereitos sobre os terreos para que presenten a súa conformidade.

12. OBRAS E INFRAESTRUCTURAS NECESARIAS PARA A POSTA EN PRODUCCIÓN DAS ACTIVIDADES A DESENVOLVER NA ALDEA MODELO

Despois de terse declarado a Aldea Modelo e declararse a utilidade pública do proxecto, realízase unha roza para poder acceder ás parcelas e así poder analizar o terreo e establecer os usos e aproveitamentos máis axeitados para a zona de actuación. Tratouse dunha roza selectiva nas zonas que presentan maior estado de abandono, protexendo en todo caso os elementos patrimoniais existentes (fontes tradicionais, muros de pedra, marcos).

Neste caso, na Aldea Modelo de Cortegazas, proxéctase a ordenación produtiva dos terreos mediante a gandería en extensivo, plantación e explotación de cultivos leñosos e a explotación de cultivos agrícolas.

En relación á actividade de gandería en extensivo será indispensable a construción dun peche perimetral do ámbito de actuación, tanto para o correcto manexo do gando da propia explotación como para evitar o acceso da fauna salvaxe ás instalacións (nomeadamente xabaril, lobo ou raposo entre outros). A tipoloxía e características do peche dependerá do tipo de gando empregado na explotación. En todo caso, como referencia, recoméndase a utilización de estacas de madeira tratada gornecidas ben con malla cinxética ou ben con arame galvanizado; así como a utilización de pastor eléctrico.

En relación aos cultivos que se queiran implantar, e dado que a maioría dos terreos veñen dunha situación de abandono prolongado no tempo; deberase realizar un laboreo profundo antes da implantación dos cultivos. Recoméndase voltear o terreo con arado de veso seguido de un ou dous pases de grada, aportación de emendas (encalado, abonado,...) e mesmo un pase de rotocultor.

Calquera instalación/elemento a instalar na Aldea Modelo deberá ser aprobada pola Agader, tendo en conta que deberá estar integrada na contorna e acorde ao indicado no catálogo da paisaxe de Galicia, e ás directrices que se establezan. Os materiais deberán ser sustentables, primando o uso de madeira e elementos naturais para edificación, todos os materiais deberán ser reutilizables e facilmente desmontables, garantindo que o promotor retire o material no momento de finalización da actividade.

Para cada zona e actividade as instalacións deberanse axear aos condicionantes establecidos na normativa sectorial de aplicación.

